

SAUE VALLA ETTEVÕTLUSKESKKONNA UURING

Saue valla aktiivsed ettevõtted, nende tegevussuunad ja majandustulemused 2018a. kuni 2020a. majandusaasta põhjal

Käesolev ülevaade on koostatud Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskuse pool Saue Vallavalitsuse tellimusel. Uuringus analüüsitakse Saue valla ettevõtete majandustulemuste muutust periodil 2018a. kuni 2020a., kaasa arvatud Saue valla ettevõtluskeskkonna võrdlus Harjumaa teiste omavalitsusetuga.

Eduard Laur
Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus
2021a.

Sisukord

Saue valla ettevõtete majandusnäitajad perioodil 2018a. kuni 2020a.....	3
Saue valla ettevõtete arv seisuga 30. oktoober 2021a.	5
Ettevõtete jaotus suuruse järgi	5
Uute ettevõtete registreerimine aastate järgi	6
Ettevõtete müügitulu perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes.....	6
Saue valla 25 suurima käibega ettevõtet.	9
Töötajate arv perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes.....	10
Ettevõtete kasum perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes.....	14
Ettevõtete lisandväärtus töötaja kohta perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes	16
Ettevõtete ülevaade tegevusalade lõikes.....	20
Majutus ja toitlustus tegevusala	20
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala.....	21
Töötlev Tööstus	22
Ettevõtete geograafiline jaotus Saue vallas	34
Ettevõtete arv kantides	34
Täistöökohale taandatud töötajate arve Saue valla erinevates kantides	36
Analüüs KOVi ja ettevõtjate tegevustest, mis toovad tulevikus kaasa positiivseid muutusi ettevõtluskeskkonna arengus.....	38
Sissejuhatus	38
Tööstusalade loomine omavalituse territooriumil.....	38
Infrastruktuuri ja logistika arendamine.....	39
Elukeskkonna arendamine.	40
Taastuvenergia kasutuselevõtu arengu toetamine.....	40
Kiire internetiühendus.....	41
Ülevaade ettevõtlust ja ettevõtluskeskkonda arendavatest meetmetest Harjumaal ja teistes maakondades.	42
Ülevaade kohalike omavalitsuste poolt pakutavtest toetustest Eestis.....	42
Hinnang KOV ettevõtlustoetuste mõjust ettevõtluse arengule kohalikus omavalitsuses	46
Saue valla ettevõtlusmaastiku võrdlus Harjumaal teiste omavalitsustega.....	47
Registrisse kantud ettevõtteid tööealise elaniku kohta	47
Kohalikus omavalitsuses registreeritud ettevõtete arv tegevusalade lõikes	48
Kohalikus omavalitsuses registreeritud ettevõtete loodud töökohtade arv.....	49
Saue valla ettevõtteid summaarne müügitulu võrrelduna Harjumaal teiste kohalike omavalitsuste ettevõtteid müügituluga.	52

Saue valla ettevõtte summaarne lisandväärtus võrrelduna Harjuma teiste kohalike omavalitsuste ettevõtte lisandväärtusega.	54
Ettevõtjate vastused kohaliku omavalitsuse ja ettevõtjate koostööd puudutavate küsimuste kohta	56

Saue valla ettevõtete majandusnäitajad perioodil 2018a. kuni 2020a.

Käesolevas peatükis anname ülevaate Saue valla ettevõtete peamistest majandusnäitajatest perioodil 2018a. kuni 2020a.

Lähteandmetena on kasutatud Äriregistri andmeid seisuga 30. oktoober 2021a. Juhime lugeja tähelepanu järgmistele asjaoludele, mis mõjutavad koondandmetes ja detailsetes vaadetes kajastatavaid tulemusi.

- Äriregistris on ettevõtte asukohaks ettevõtte registreerimisaadress, mis ei pruugi vastata ettevõtte tegelikule tegevuskoha aadressile. Samuti võib ettevõttel olla mitmeid tegevuskohti.
- Mitte kõikide ettevõtete majandusaasta ei lange kokku kalendriaastaga. Lisaks võib erandjuhtudel esineda olukordi, kus ettevõtte on muutnud majandusaasta algust, mille tulemusel võib ühe vaatluse all oleva majandusaasta pikkus olla tavapärasest, 12 kuud kestvast majandusaastast, erinev.
- Ettevõtete puhul, mille majandusaasta lõpeb vahemikus 01. jaanuar kuni 30. juuni, loetakse nimetatud vahemikus lõppeva majandusaasta tulemused eelmise kalendriaasta tulemusteks. Näiteks kui ettevõtte majandusaasta lõppes 30. aprill 2021a., siis on selle ettevõtte viimase majandusaasta tulemused on kajastatud 2020a. kalendriaasta tulemustena. Saue vallas on suuremad ettevõtted, kelle majandusaasta lõpeb tavapärasest erineval perioodil Aktsiaselts Magnum koos tütaretevõtetega.
- Vaatamata sellele, et 2020a. majandusaasta aruannete esitamise tähtaeg oli 30. juuni 2021a. on raporti koostamiseks oleva Äriregistri andmebaasi väljavõtte alusel enne 01. jaanuar 2021a. asutatud ja Saue valla territooriumil registreerimisaadressi omavast 3782 ettevõtetest 2020a. majandusaasta aruanne esitatud ainult 2655 ettevõttel. Märkusena olgu öeldud, et hinnanguliselt kuni 150 ettevõttele, kes kanti registrisse 2020a. aasta lõpus, ei laine veel kohustust esitada 2020a. majandusaasta aruannet. Kokkuvõtteks peaaegu 30% ettevõtetel on viimase, ehk 2020a. majandusaasta aruanne 30. oktoobriks esitamata. Koguni 315 ettevõttel ehk 8,3%, kes on registrisse kantud enne 1. jaanuar 2019a. on esitamata nii 2019a. kui 2020a. majandusaasta aruanne.
- Ettevõtte tegevusvaldkonnaks on ettevõtte poolt registrile esitatud peamise tegevusala kood. St. isegi juhul kui ettevõtte on esitanud andmed müügitulu jaotuse osas erinevate tegevusvaldkondade lõikes, on käesolevas ülevaates tehtud lihtsustus ning ettevõtte kogu müügitulu on arvestatud ettevõtte peamise tegevusala alla.
- Nimekirjas on 59 ettevõtet, millel on määramata põhitegevusala. Nende seas on neid, millel on küll määratud mitu tegevusala aga ükski neist ei ole põhitegevusala, kui ka ettevõtteid millel tegevusala puudub üldse.
- Pistelise kontrolli tulemusel on ülevaate tegijad avastanud, et ettevõtetel on aruannetes erisusi renditööjõu kasutamise puhul, täpsemalt kuidas renditööjõu kulusid ja ka renditöötajate arvu aruannetes kajastatakse.

Ettevõtete suuruse klassifitseerimisel on lähtutud Euroopa liidu reeglitest mikro, väike ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemiseks. Käesolevas ülevaates on ettevõtte suuruse määratlemiseks kasutatud kahte mõõdikut – töötajate keskmine arv taandatuna täistööajaga töötajatele ja ettevõtte müügitulu. Ettevõtete suuruse määratlemise reeglid on toodud all olevas tabelis.

Lisaks on käesolevasse aruandesse lisatud üks täiendav ettevõtte suuruse klass – 'Passiivne ettevõtte', määratlemaks registreeritud, kuid ilma reaalse majandustegevuseta ettevõtteid. Passiivseks loetakse käesolevas aruandes ettevõtteid, mille aastane müügitulu jääb alla käibemaksu kohuslase piiri ehk 40 000 € ja millel on mitte rohkem kui 1 täis töökohaga töötaja.

Ettevõtte suurus	Töötajate arve	Aasta müügitulu
Keskmise suurusega ettevõtte	< 250	<= 50 M€
Väikeettevõtte	< 50	<= 10 M€
Mikroettevõtte	< 10	<= 2 M€
Passiivne ettevõtte	< 2	<40 000 €

Kui tavaliselt kasutatakse ettevõtete suuruse järgi klassifitseerimiseks viimase majandusaasta andmeid, siis käesolevas ülevaates on rakendatud meetodikat, kus ettevõtte suurus määratakse kahe viimase st. 2019a. või 2020a. majandusaasta tulemuste järgi ning ettevõtte suuruseks on nendest kahest aastast kõrgeim tase. Sellega soovitakse kompenseerida majandusaasta aruande esitamata jätmisest tekkivaid anomaaliaid.

Kokkoleppel analüüsi tellijaga, on analüüsitud ettevõtete valmist välja arvatud Saue valla osalusega äriühingud:

- OÜ Laagri Haridus- ja Spordikeskus
- Aktsiaselts KOVEK
- Osäühing Saue Spordirajatised.

Lisaks 2 ettevõtet, mis omavad registreerimisadressi Saue vallas, mille tegelik tegevuskoht on väljaspool Saue valda ja mis tänu käibe või töötajate arvus suurusele võivad moonutada suurt pilti. Need ettevõtted on:

- Regularis OÜ, mis müüb veebi teel alkohoolseid jooke <https://www.viinikauppa.com/catalog/ettevõtte> veebileht on ainult soome keelne ja kodulehel väidab ettevõtte oma aadressiks olevat Tollbrettkoppel 8 23774 Heiligenhafen, Germany (?!) .
- Hesburger grupi kuuluv HesePeople OÜ mis pakub grupi teistele ettevõtetele personalihalduse teenust.

Täiendavalt on välja jäetud ettevõtte Terve Pere Apteek OÜ, mis on omanike otsuse kohaselt grupi sisese tegevuse reorganiseerimise tulemusel tegevuse lõpetanud.

Saue valla ettevõtete arv seisuga 30. oktoober 2021a.

Enne 1. jaanuar 2021a. registrisse kantude ettevõtetest on Saue valla territooriumile registreeritud kokku 3 782 ettevõtet, nendest 3 on seisuga 30. oktoober 2021a. pankrotis ja 81 ettevõtte puhul on algatatud likvideerimisprotsess.

Tabel 1- Saue vallas registreeritud ettevõtted perioodil 2018 - 2020a.

ETTEVÕTTED TEGEVUSALA LÕIKES	2018 (Esitatud)	2019 (Esitatud)	2020 (Esitatud)	Registrisse kantud
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	455	484	417	630
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	480	511	443	609
Ehitus	317	339	297	431
Kinnisvaraalne tegevus	229	245	228	305
Töötlev tööstus	242	249	221	292
Info ja side	168	182	174	235
Haldus- ja abitegevused	172	177	154	229
Muud teenindavad tegevused	125	140	119	184
Veondus ja laondus	133	140	129	168
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	100	108	92	157
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	89	93	86	118
Majutus ja toitlustus	81	83	76	103
Finants- ja kindlustustegevus	62	68	52	101
Haridus	70	71	62	82
PUUDUB	35	49	43	59
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	39	40	35	46
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	4	4	15	18
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	5	5	5	6
Mäetööstus	2	2	2	2
KOKKU	2 808	2 990	2 650	3 775

Ettevõtete jaotus suuruse järgi

Järgmisena heidame pilgu kuidas jaotuvad valla ettevõtte suuruse ja tegevusala järgi.

Tabel 2 - Saue valla ettevõtete jaotus suuruse järgi

ETTEVÕTTE TEGEVUSALA	Suur	Keskmine	Väike	Mikro	Passiivne	KOKKU
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	3	12	18	192	405	630
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus		1	2	135	471	609
Ehitus		1	13	186	231	431
Kinnisvaraalne tegevus			1	58	246	305
Töötlev tööstus	1	13	40	88	150	292
Info ja side				39	196	235
Haldus- ja abitegevused			4	54	171	229
Muud teenindavad tegevused				19	165	184
Veondus ja laondus		2	16	70	80	168
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg				17	140	157
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük		1	6	32	79	118
Majutus ja toitlustus			2	52	49	103
Finants- ja kindlustustegevus				6	95	101
Haridus			1	18	63	82
PUUDUB					59	59
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne			2	13	31	46
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine				2	16	18
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus			1	3	2	6
Mäetööstus		1			1	2
KOKKU	4	31	106	984	2 650	3 775

Kokku, ja samuti Suur- ja Mikroettevõtete kategoorias on kõige rohkem ettevõtteid Hulgi- ja jaekaubanduse tegevusalal. Keskmiste ja Väikeste ettevõtete seas on suurima ettevõtete arvuga tegevusalaks Töötlev tööstus.

Saue vallas tegutseb kokku 4 Suureettevõtete, need on TAMRO EESTI OÜ, MAGNUM MEDICAL OÜ, Allium UPI OÜ ja E-Betonelement OÜ.

Uute ettevõtete registreerimine aastate järgi

Järgnevas tabelis on seisuga 30. oktoober 2021a. registriese kantud ettevõtete arv asutamisaasta järgi. Kuna likvideeritud ettevõtted kustutatakse registrist ja registrist kustutatud ettevõtted ei kajastu käesolevas aruandes, siis ei saa tabeli alusel teha ühest järeldust ettevõtlusaktiivsuse trendide kohta. Siiski on näha, et ainuüksi 2021a. esimese kümne kuuga on registreeritud rohkem ettevõtteid kui 2020a. või 2019a. aastal.

Tabel 3 - Uute ettevõtete registreerimine perioodil 2011a. kuni 2020a.

ETTEVÕTTE SUURUS ▾	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	KOKKU
Keskmine	1	2	1			1						5
Väike	3	7	2	4	6	2	2	2	1	1		30
Mikro	53	49	54	57	60	52	53	35	48	15		476
Passiivne	122	140	141	151	160	218	236	224	253	307	364	2 316
KOKKU	179	198	198	212	226	273	291	261	302	323	364	2 827

Selleks, et kasvatada ettevõtte nullist kuni Keskmise suurusega ettevõtteks on kiireima kasvuga ettevõttel kulunud 4 või rohkem aastat. Nelja aastaga on sellega hakkama saanud Stera Technologies AS. Kõige nooremad Suureettevõtte on 2006a. asutatud MAGNUM MEDICAL OÜ ja Allium UPI OÜ. Nimetatud ettevõtete tegevusalaks on vastavalt Ravimite ja muude apteegikaupade hulгимүүк, Farmaatsiatoodete hulгимүүк ja Muu inimressursiga varustamine.

Ettevõtete müügitulu perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes

Kui vaadata ettevõtete müügitulu kõikide registrisse kantud Saue valla ettevõtete vaates, siis on justkui toimunud müügitulu vähenemine perioodil 2020a. võrrelduna eelmise 2019a. aastaga. Summaare müügitulu on taandumine 1,58% ehk suurusjärgus 20,0 M€.

Tabel 4 - Ettevõtete müügitulu perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes

MÜÜGITULU TEGEVUSALA LÕIKES	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	687 957 282	660 577 543	659 528 164
Töötlev tööstus	349 922 270	374 533 501	365 494 957
Veondus ja laondus	78 434 664	79 943 233	77 894 987
Ehitus	57 425 794	62 128 316	62 054 546
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	24 280 622	23 415 328	23 326 691
Majutus ja toitlustus	16 174 013	18 161 933	16 474 751
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	16 160 248	18 542 286	14 609 003
Kinnisvaraalaane tegevus	12 961 804	10 661 370	10 264 022
Haldus- ja abitegevused	8 749 290	10 754 413	9 568 768
Mäetööstus	4 997 535	4 763 866	4 795 268
Info ja side	5 208 460	3 513 921	4 220 309
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	2 891 861	3 300 873	3 715 683
Haridus	1 826 819	2 206 676	2 003 556
Muud teenindavad tegevused	1 857 159	2 236 565	1 987 947
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	3 535 064	3 203 670	1 739 183
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	434 656	745 369	1 080 249
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	994 191	1 008 614	922 232
Finants- ja kindlustustegevus	1 295 431	680 624	525 024
PUUDUB	287 853	390 992	335 287
KOKKU	1 275 395 016	1 280 769 093	1 260 540 627

Asjaolud, mis avaldavad mõju 2020a. summaarsele müügitulule:

- Aktsiaselts Hortes majandusaasta algab 1. juulil ja seega majandusaasta mis lõppes 30. juuni 2020a. müügitulu kajastub 2019a. all ning 2020a. andmed on tühjad. Mõju 2020a. Saue valla ettevõtete summaarsele müügitulu suurusjärgus 6,1 M€, mis on ettevõtte viimase raporteeritud majandusaasta müügitulu.
- OÜ Red Hat Group Design on likvideerimisel ja selle 2020a. majandusaasta aruanne on esitamata. Maksulaekumise põhjal hinnates oli ettevõtte müügitulu 2020a. u. 1 M€.
- AS Windoor, 2020a. majandusaasta aruanne on esitamata. Samas maksulaekumise põhjal hinnates oli ettevõtte müügitulu 2020a. u. 0,5 M€.
- MEDITSIIINIGRUPP HOOLDUS OÜ eelmise ehk 2020a. majandusaasta aruanne on esitamata, samas maksulaekumise põhjal hinnates oli ettevõtte müügitulu 2020a. u. 1,5 M€.

Seega eeltoodud asjaoludest tingituna peaks 2020a. võrdlusbaas olema suurusjärgus 9,1 M€ suurem.

Tegevusalade kaupa vaadates, võiks eeldada, et tormiline 2020a. on avaldanud suurt mõju teatud tegevusala ettevõtetele, eelkõige reisijate veoga seotud ettevõtetele ja Majutus ja toitlustus valdkonna ettevõtetele.

Järgnevas tabelis on toodud tegevusalade lõikes 2019a. ja 2020a. summaarse müügitulu võrdlus, kus [võrreldakse ettevõtteid, kes on esitanud nii 2019a. kui 2020a. majandusaasta aruanded](#). Selle valimi puhul on müügitulu kasvanud 2,09% summa 25,8 M€ võrra. Valimi 2019a. aasta summaarne müügitulu oli 1 234,7 M€ ja vastavalt 2020a. summaarsele müügitulule oli 1 260,5 M€.

Tabel 5 - Müügitulu muutus tegevusalade lõikes 2020a. võrdluses 2019a.

MÜÜGITULU TEGEVUSALA LÕIKES	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	Sektori muutus	Muutus %
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	639 879 972	659 528 164	19 648 192	3,07%
Töötlev tööstus	365 705 407	365 494 957	-210 450	-0,06%
Veondus ja laondus	78 391 380	77 894 987	-496 393	-0,63%
Ehitus	54 879 801	62 054 546	7 174 745	13,07%
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	21 376 299	23 326 691	1 950 392	9,12%
Majutus ja toitlustus	17 655 833	16 474 751	-1 181 082	-6,69%
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	16 937 540	14 609 003	-2 328 537	-13,75%
Kinnisvaraalane tegevus	10 009 647	10 264 022	254 375	2,54%
Haldus- ja abitegevused	10 043 482	9 568 768	-474 714	-4,73%
Mäetööstus	4 763 866	4 795 268	31 402	0,66%
Info ja side	3 339 787	4 220 309	880 522	26,36%
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	3 136 598	3 715 683	579 085	18,46%
Haridus	1 987 586	2 003 556	15 970	0,80%
Muud teenindavad tegevused	2 097 664	1 987 947	-109 717	-5,23%
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	2 064 152	1 739 183	-324 969	-15,74%
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	745 369	1 080 249	334 880	44,93%
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	988 236	922 232	-66 004	-6,68%
Finants- ja kindlustustegevus	399 056	525 024	125 968	31,57%
PUUDUB	322 544	335 287	12 743	3,95%
KOKKU	1 234 724 219	1 260 540 627	25 816 408	2,09%

Üllatuslikult on absoluutnumbrites Saue valla ettevõtete puhul kõige suurem müügitulu langus 2020a. võrrelduna 2019a. toimunud Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük sektoris ja teisel kohal on Majutus- ja toitlustus sektor. Protsentuaalselt on kõige suurem langus Kunst, meelelahutus ja vaba aeg, mis on ka tervisekriisi arvestades ootuspärane.

Täpsem ülevaade Majutus ja toitlustus tegevusala ettevõtete tulemustesse on toodud peatükis [Ettevõtete ülevaade tegevusalade lõikes](#), lk 20.

Teine tegevusala mille puhul oleks asjakohane oodata 2020a. alanud kriisi tõttu müügitulu langust on Kunst, meelelahutus ja vaba aeg. Koonandmetest on näha, et sektori langus on olnud 15,74%. Sektori käekäigust täpsemakt peatükis [Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala](#) leheküljel 21.

Saue valla 25 suurima käibega ettevõtet.

Ettevõtted on järjestatud kahanevas järjekorras 2019a. müügitulu järgi, selleks, et anda võrdlusmoment 2020a. aastaga ja välja filtreerida nende ettevõtete mõju, kellel on 2020a. majandusaasta aruanne veel esitamata.

Tabel 6 - Saue valla 25 suurima käibega ettevõtet

ETTEVÕTTE NIMI	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
MAGNUM MEDICAL OÜ	234 172 592	189 415 866	194 004 634	4 588 768	2,42%
TAMRO EESTI OÜ	123 957 000	138 208 000	144 323 000	6 115 000	4,42%
Allium UPI OÜ	53 418 422	45 383 028	50 281 780	4 898 752	10,79%
AS HESBURGER	38 347 856	41 864 533	40 766 987	-1 097 546	-2,62%
Osäühing Karl Storz Video Endoscopy Estonia	39 338 627	41 686 249	35 485 992	-6 200 257	-14,87%
Aktsiaselts Santa Maria	35 320 417	37 129 943	35 886 490	-1 243 453	-3,35%
Saue Production osäühing	34 332 745	35 530 870	34 886 738	-644 132	-1,81%
E-Betoonement OÜ	29 998 111	30 041 216	24 012 084	-6 029 132	-20,07%
Lantmännen Unibake Estonia AS	24 722 934	27 529 603	23 318 570	-4 211 033	-15,30%
Arco Transport AS	22 101 168	22 347 128	22 265 437	-81 691	-0,37%
OÜ Avesco	22 514 920	19 094 569	17 447 826	-1 646 743	-8,62%
Plastone OÜ	12 967 741	18 776 359	19 960 549	1 184 190	6,31%
Aktsiaselts TOODE	18 427 603	17 519 698	18 435 152	915 454	5,23%
Aktsiaselts Fors MW	16 824 130	17 257 835	15 251 866	-2 005 969	-11,62%
Aktsiaselts Magnum Veterinaaria	18 017 472	16 659 985	19 365 672	2 705 687	16,24%
Nerostein OÜ	12 037 553	15 640 147	19 202 449	3 562 302	22,78%
Mediq Eesti OÜ	11 699 610	13 326 029	15 312 891	1 986 862	14,91%
Aktsiaselts Iv Pluss	10 811 009	13 013 928	12 357 575	-656 353	-5,04%
Osäühing Zoovetvaru	11 344 401	11 926 999	13 956 086	2 029 087	17,01%
AS SAMI	10 948 263	11 543 502	11 480 811	-62 691	-0,54%
Aktsiaselts Psmel Eesti	7 545 639	11 461 656	8 568 334	-2 893 322	-25,24%
OÜ KULUKAUBANDUS	9 596 825	10 532 939	10 538 899	5 960	0,06%
Stera Technologies AS	4 068 370	10 251 843	18 248 589	7 996 746	78,00%
SAUE AUTO Aktsiaselts	9 532 278	9 690 828	9 602 692	-88 136	-0,91%
Metal Express OÜ	9 429 542	9 619 862	10 202 866	583 004	6,06%
Kokku valimi müügitulu	821 475 228	815 452 615	825 163 969	9 711 354	

Enamuse 25 suurima ettevõtte müügitulud on võrreldes 2019a. kõikunud vahemikus +/-20%. Suurima languse on teinud Aktsiaselts Psmel Eesti, mille käive kukkus 2020a. 25,24%. Majandusaasta aruandes selgitab ettevõtte seda järgnevalt. *Perioodil juuli-september viidi ettevõttes läbi 50 töötaja koondamine ja ettevõtte restruktureeriti. Suleti metalliosakond (treimine, freesimine, keevitus) ja realiseeriti antud osakonna seadmepark. Edaspidi ostetakse antud teenust sisse allhanke korras.*

Suuruselt teine müügitulu langus on ehitusettevõttel E-Betoonement OÜ, mis ilmselt kannatas 2020a. alguses vähenenud ehitusaktiivsuse tõttu. Majandusaasta aruandes annab ettevõtte käibe langusele järgneva konteksti. *Ehitusturu ja betoonementide tööstuse arengud Eestis 2020. aastal. Statistikaameti esialgsete andmete alusel ehitasiid Eesti ehitusettevõtted 2020. aastal Eestis ja välisriikides kokku 3 miljardi euro eest ehk 6% vähem kui aasta varem. Vaid Eesti ehitusturgu arvesse võttes langes ehitusmaht aastaga 3%. Eestis ja välisriikides ehitati kokku hooneid 2,1 miljardi ja rajatisi 936 miljoni euro eest. Võrreldes 2019. aastaga ehitati hooneid 7% ja rajatisi 5% vähem. OÜ E-Betoonement tegevus 2020 aastal oli tugevasti mõjutatud pandeemiast. Pandeemiakolde tõttu ei toimunud tootmistegevust Harku tehases ühe nädala jooksul ja Tamsalu tehases ennetava meetmena 2 tööpäeval. Teisel poolaastal oli töötajate pandeemiast tingitud täiendav eemalolek töölt keskmiselt hinnanguliselt ligikaudu 10%, mis vähendas vastavalt tootmismahet.*

Töötajate arv perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes

Vaatlusalusel perioodil 2018a. kuni 2020a. on 30. oktooberiks 2021a. esitatud majandusaasta aruannete järgi Saue valla territooriumil registreerimisaadressi omavate ettevõtete töötajate arv aastate kaupa toodud allolevas tabelis.

Tabel 7 - Töötajate arv perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes

Töötajate arv tegevusala lõikes	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid
Töötlev tööstus	2 525	2 900	2 753
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	1 185	1 204	1 123
Ehitus	664	670	552
Veondus ja laondus	600	530	529
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	319	348	322
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	220	217	223
Haldus- ja abitegevused	182	174	156
Mäetööstus	78	76	73
Muud teenindavad tegevused	63	74	70
Kinnisvaraalane tegevus	75	73	65
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	67	72	75
Majutus ja toitlustus	76	72	57
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	58	66	37
Haridus	55	61	55
Info ja side	68	58	64
Finants- ja kindlustustegevus	14	15	15
PUUDUB	4	13	8
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitl	10	9	19
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	5	5	4
KOKKU	6 268	6 637	6 200

Kogu valimi töötajate arvu vähenemise esimene põhjus on, et osadel ettevõtetel on endiselt 2020a. majandusaasta aruanne esitamata.

Kui võrrelda töötajate arvu nende ettevõtete puhul, kellel on nii 2019a. kui 2020a. majandusaasta aruanded esitatud, siis on pilt järgmine.

Tabel 8 - Töötajate arv ettevõtetes, kellel on nii 2019a. kui 2020a aruanded esitatud

Töötajate arv tegevusala lõikes	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	Sektori muutus
Töötlev tööstus	2 368	2 811	2 753	-58
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	1 076	1 090	1 123	33
Ehitus	559	591	552	-39
Veondus ja laondus	577	507	529	22
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	289	311	322	11
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	213	213	223	10
Haldus- ja abitegevused	154	154	156	2
Mäetööstus	78	76	73	-3
Tervishoid ja Sotsiaaltoetused	63	68	75	7
Muud teenindavad tegevused	57	67	70	3
Kinnisvaraala tegevus	68	67	65	-2
Majutus ja toitlustus	61	59	57	-2
Info ja side	59	55	64	9
Haridus	49	54	55	1
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	41	47	37	-10
Finants- ja kindlustustegevus	11	14	15	1
PUUDUB	4	10	8	-2
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitli	10	9	19	10
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	5	5	4	-1
KOKKU	5 742	6 208	6 200	-8

Valimi puhul, kus ettevõtetel on esitatud nii 2019a. kui 2020a. majandusaasta aruanded, on töötajate arv langenud kõigest 8 võrra. Tegevusvaldkondadest on kõige suurem langus Töötleva tööstuse ja Ehitus tegevusalal. Töötleva tööstuse puhul mängib siin rolli eelnevalt viidatud Aktsiaselts Pespel Eesti reorganiseerimine ja sellega seotud 50 töötaja koondamine. Märkusena: Kuna koondamine oimus aasta teisel poolel, siis aasta keskmise täiskohale taandatud töötajate arvu vähenemine võrreldes 2019a.-ga on -17 töötajat. Samuti avaldas mõju E-Betoonement OÜ täiskohale taandatud töötajate vähenemine 2020a. 56 töötaja võrra.

Järgmises tabelis on toodud 25 Saue valla suurima töötajate arvuga ettevõtet. Ettevõtted on järjestatud kahanevas järjekorras 2019a. töötajate arvu järgi, selleks, et anda võrdlusmoment 2020a. aastaga ja välja filtreerida nende ettevõtete mõju, kellel on 2020a. majandusaasta aruanne veel esitamata.

Tabel 9 - 25 Saue valla suurima töötajate arvuga ettevõtet

TÖÖTAJATE ARV ETTEVÕTTES	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	2019 -> 2020	2019 -> 2020 %
Osaühing Karl Storz Video Endoscopy Estonia	216	229	13	6,02%
E-Betoonement OÜ	280	224	-56	-20,00%
Stera Technologies AS	186	214	28	15,05%
MAGNUM LOGISTICS OÜ	164	184	20	12,20%
Plastone OÜ	154	156	2	1,30%
Nerostein OÜ	144	154	10	6,94%
Lantmännen Unibake Estonia AS	154	150	-4	-2,60%
TAMRO EESTI OÜ	103	121	18	17,48%
Aktsiaselts Neiser Group	109	120	11	10,09%
Aktsiaselts Fors MW	124	109	-15	-12,10%
Saue Production osaühing	105	107	2	1,90%
Pet City OÜ	94	99	5	5,32%
Aktsiaselts Santa Maria	103	96	-7	-6,80%
AS SAMI	91	93	2	2,20%
Aktsiaselts TOODE	81	86	5	6,17%
Aktsiaselts Harku Karjäär	76	73	-3	-3,95%
Aktsiaselts Sagro	85	72	-13	-15,29%
Aktsiaselts MAGNUM	63	67	4	6,35%
Osaühing KADARBIKU KÖÖGIVILI	70	66	-4	-5,71%
Aktsiaselts Pesmel Eesti	78	61	-17	-21,79%
Aktsiaselts Balsnack International Holding	52	53	1	1,92%
BTI Service OÜ	58	52	-6	-10,34%
Avaeksperdid osaühing	49	47	-2	-4,08%
Mediq Eesti OÜ	45	46	1	2,22%
FinEst Steel Aktsiaselts	44	39	-5	-11,36%
Valim KOKKU	2 728	2 718	-10	

Eeltoodu puhul olid töötajate arvestuses kõik Saue valla territooriumile registreeritud ettevõtted sõltumata nende tegelikust tegevuskohast. Ettevõtete tegelikku tegevuskohta on keeruline määratleda, sest suurtel kaubandusettevõtetel on mitu tegevuskohta Eesti erinevates asustatud punktides ning iga tegevuskoha töötajate arv ei ole äriregistri andmetest tuvastatav.

Püüdes hinnata realselt Saue valla territooriumil asuvaid erasektori töökohti, on käesolevas analüüsis tehtud järgmised kitsendused:

- Kui ettevõtte omab üle Eesti mitmeid tegevuskohti, kuid peamine tegevuskoht on Saue valla territooriumil, siis on selle ettevõtte kõik töökohad arvestatud Saue valla töökohtadeks. Mõjutatud ettevõtted on muuhulgas Aktsiaselts Magnum koos tütaretevõtetega.
- Kui avalikest allikatest tuleneva informatsiooni järgi on tuvastatud, et ettevõtte reaalne tegevuskoht on väljaspool Saue valda, siis on nende ettevõtete kõik töötajad valimist kõrvaldatud. Mõjutatud ettevõtted on muuhulgas Hesburger kontserni 32 ettevõtte, millest iga ettevõtte on loodud ühe konkreetse keti restorani haldamiseks.
- Kui avalikest allikatest tuleneva informatsiooni järgi on tuvastatud, et ettevõtte reaalne tegevuskoht on Saue vallas, sõltumata tema registreerimisadressist, siis on kõik ettevõtte töötajad arvestatud Saue valla töötajateks.

Tabel 10 - Töökohad, mis asuvad Saue vallas

Töötajate arv tegevusala lõikes	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid
Töötlev tööstus	2 501	2 874	2 727
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	1 153	1 169	1 086
Ehitus	664	670	552
Veondus ja laondus	600	530	529
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	319	348	322
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	220	217	223
Haldus- ja abitegevused	182	174	156
Mäetööstus	78	76	73
Muud teenindavad tegevused	63	74	70
Kinnisvaraalane tegevus	75	73	65
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	67	72	75
Haridus	55	61	55
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	54	59	31
Info ja side	68	58	64
Majutus ja toitlustus	41	40	35
Finants- ja kindlustustegevus	14	15	15
PUUDUB	4	13	8
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäit	10	9	19
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	5	5	4
KOKKU	6 173	6 537	6 109

Selles arvestuses on realselt Saue valla territooriumil loodud töökohtade arv aastate lõikes tegelikult väiksem:

- 2018a. tegelik töökohtade arv Saue vallas 6 173 töötajat võrreldes registreerimis aadressi järgi arvestatud töökohtade arv 6 268 töötajat. Vahe - 95 töötajat.
- 2019a. tegelik töökohtade arv Saue vallas 6 537 töötajat võrreldes registreerimis aadressi järgi arvestatud töökohtade arv 6 637 töötajat. Vahe - 100 töötajat.
- 2020a. tegelik töökohtade arv Saue vallas 6 109 töötajat võrreldes registreerimis aadressi järgi arvestatud töökohtade arv 6 200 töötajat. Vahe - 81 töötajat. NB! Kõik ettevõtte ei ole aruande koostamise ajaks veel majandusaasta aruandeid esitanud! Seetõttu on 2020a. töötajate arv esialgne.

Töötajate arv tegevusalal kaupa ettevõtetest, mis omavad registreerimis-aadressi väljaspool Saue valda, aga mille puhul oli aruande koostamise ajaks tuvastatud, et nende tegelik tegevuskoht asub Saue vallas.

Tabel 11 - Töötajate arv ettevõtetes, mis on registreeritud väljaspool valda, aga tegevuskoht on Saue vallas

Töötajate arv tegevusala lõikes	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	18	19	14
Majutus ja toitlustus	8	7	7
Kinnisvaraalane tegevus	0	0	0
KOKKU	26	26	21

Olgu märkusena toodud, et kindlasti nende ettevõtete arv, kes tegutsevad Saue vallas aga on registrisse kantud mõne teise omavalitsuse territooriumil palju suurem, kui eeltoodud tabelis toodud numbr.

Ettevõtete kasum perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes

Kui vaadata ettevõtete koondkasumit kõikide registrisse kantud Saue valla ettevõtete vaates, siis on perioodil 2020a. võrrelduna eelmine 2019a. toimunud koondkasumi vähenemine summas **-15,5 M€** ehk **-21,9 %**.

Tabel 12 - Ettevõtete kasum perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes

KASUM TEGEVUSALA LÕIKES	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)
Kinnisvaraala tegevus	9 818 167	22 776 199	6 111 571
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	17 451 988	15 258 364	16 769 978
Töötlev tööstus	12 863 228	10 857 807	11 156 706
Kutse-, teadus- ja tehnikalaane tegevus	7 485 466	8 245 219	5 290 057
Ehitus	2 729 126	3 731 818	1 995 305
Info ja side	1 887 990	3 443 555	4 240 090
Haldus- ja abitegevused	1 388 871	2 196 132	1 503 833
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	724 716	1 314 732	1 891 810
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	591 381	578 265	327 161
Finants- ja kindlustustegevus	-402 827	458 598	1 310 120
Veondus ja laondus	616 647	405 267	2 558 650
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	413 923	328 525	622 482
Haridus	351 532	315 496	423 852
Majutus ja toitlustus	168 382	277 416	210 897
Muud teenindavad tegevused	50 818	218 009	296 988
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	67 176	144 549	99 534
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	55 744	84 794	20 420
PUUDUB	34 988	77 948	13 456
Mäetööstus	80 434	13 987	392 832
KOKKU	56 377 750	70 726 680	55 235 742

Tegevusala järgi ei ole 2020a. koondkahjumis ükski tegevusala.

Samas, kui võrrelda ainult ettevõtteid, kellel on esitatud nii 2019a. kui ka 2020a. majandusaasta aruanne, siis selle valimi puhul on koondkasum tõusnud **3,6 M€** ehk **9,43 %**. All olevas tabelis on tegevusalad järjestatud 2019a. koondkasumi järgi kahanevas järjekorras.

Tabel 13 - Koondkasumi(kahjumi) muutus perioodil 2019. - 2020a.

KASUM TEGEVUSALA LÖIKES	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	Muutus %
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	15 127 994	16 769 978	10,85%
Töötlev tööstus	10 309 436	11 156 706	8,22%
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	7 656 501	5 290 057	-30,91%
Kinnisvaraalane tegevus	6 107 855	6 111 571	0,06%
Info ja side	3 457 858	4 240 090	22,62%
Ehitus	2 980 003	1 995 305	-33,04%
Haldus- ja abitegevused	2 120 157	1 503 833	-29,07%
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1 228 078	1 891 810	54,05%
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	427 701	622 482	45,54%
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	388 927	327 161	-15,88%
Veondus ja laondus	379 093	2 558 650	574,94%
Majutus ja toitlustus	305 052	210 897	-30,87%
Haridus	301 616	423 852	40,53%
Finants- ja kindlustustegevus	284 026	1 310 120	361,27%
Muud teenindavad tegevused	208 908	296 988	42,16%
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	143 775	99 534	-30,77%
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	84 794	20 420	-75,92%
PUUDUB	71 942	13 456	-81,30%
Mäetööstus	13 987	392 832	2708,55%
KOKKU	51 597 703	55 235 742	

Eelolevas tabelis torkavad silma anomaaliad, kus mõnes tegevusvaldkonnas on toimunud mitmesaja protsendilised muutused. Neid muutusi selgitavad järgmised asjaolud:

- Mäetööstus tegevusala koondkasumi 2708% tõusu taga on Aktsiaselts Harku Karjäär, mille kasum on tõusnud 2019a. 11 590 € 2020a. 378 207 €.
- Veondus ja laondus tegevusala koondkasumi 574,94% tõusu põhjuseks on ühe mikroettevõtte poolt üle eelmisel, so. 2019a. deklareeritud üle 0,5M€ suurune ühekordne kahjum. Vaadates tegevusala laiemalt on ettevõtete proportsioon, kes on teeninud kasumit ja kes on kahjumis mõlemal aastal sarnane. Pigem ongi edukad ettevõtted suutnud kasumit 2020a. aastal suurendada.

Saue valla 25 suurima kasumiga ettevõtet. Ettevõtted on järjestatud kahanevas järjekorras 2019a. kasumi järgi, selleks, et and võrdlusmoment 2020a. aastaga ja välja filtreerida nende ettevõtete mõju, kellel on 2020a. majandusaasta aruanne veel esitamata.

Tabel 14 - Saue valla 25 suurima kasumiga ettevõtet

KASUMI TOP	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
Aktsiaselts Santa Maria	1 712 375	4 654 745	4 394 823	-259 922	-5,58%
Allium UPI OÜ	5 202 856	4 447 910	2 811 495	-1 636 415	-36,79%
TAMRO EESTI OÜ	2 696 000	2 642 000	2 532 000	-110 000	-4,16%
osaühing RAISON	2 102	1 906 756	-372 065	-2 278 821	-119,51%
osaühing Prospeed	-5 572	1 631 700	362 860	-1 268 840	-77,76%
SEIKATSU OÜ	435 117	1 552 461	2 386 703	834 242	53,74%
Osaühing Karl Storz Video Endoscopy Estonia	1 503 480	1 471 898	1 272 459	-199 439	-13,55%
MAGNUM MEDICAL OÜ	2 513 962	1 417 323	-199 253	-1 616 576	-114,06%
Aktsiaselts Magnum Veterinaaria	1 234 602	1 254 630	1 199 882	-54 748	-4,36%
Lantmännen Unibake Estonia AS	857 879	1 010 525	533 373	-477 152	-47,22%
Osaühing Zoovetvaru	102 454	997 733	3 599 022	2 601 289	260,72%
Aktsiaselts Neiser Group	324 223	863 834	1 131 568	267 734	30,99%
architectural glazing scandinavia OÜ	11 265	816 333	-32 770	-849 103	-104,01%
OÜ Vanamänniku Arendus	1 990	786 777	6 783	-779 994	-99,14%
Nerostein OÜ	1 041 124	760 348	1 686 688	926 340	121,83%
Grader Service OÜ	710 572	704 236	273 065	-431 171	-61,23%
Phronesis OÜ	32 568	674 643	25 163	-649 480	-96,27%
Hammerjack OÜ	502 999	623 997	658 077	34 080	5,46%
Enemat Osaühing	598 894	613 791	411 286	-202 505	-32,99%
Stera Technologies AS	198 042	586 640	618 822	32 182	5,49%
Rebane Investeeringud OÜ	-282 059	585 668	165 462	-420 206	-71,75%
Otterflow OÜ	321 586	558 480	269 071	-289 409	-51,82%
Miemma Holding OÜ	542 619	556 837	537 307	-19 530	-3,51%
AS Saue EPT	303 514	519 426	1 078 583	559 157	107,65%
OÜ Artelfin	-4 588	481 953	23 437	-458 516	-95,14%
Valim KOKKU	20 558 004	32 120 644	25 373 841	-6 746 803	

Selle valimi puhul on 2019a. andmete järgi 25 suurima kasumiga ettevõttest 2020a. kasumit suurendanud ainult 7 ning ülejäänutel on kasum kahanenud. Suurimat ühekordset mõju valimis olevate ettevõtete kasumile on mõjutanud:

- osaühing RAISON puhul paisutas 2019a. kasumit ühekordne tulu kinnisvara objekti müügist ja 2020a. kahjum mille põhjuseks oli 2020a. väljamakstud dividendide tulumaks summas 0,37 M€.
- osaühing Prospeed finantsinvesteeringutelt teenitud kasumi langus 2020a. aastal.
- Kahe Magnum grupi ettevõtte kasumi langus.

Ettevõtete lisandväärtus töötaja kohta perioodil 2018a. kuni 2020a. tegevusala lõikes

Üheks universaalseks mõõdikuks mille järgi hinnata ettevõtte tegevuse efektiivsust on loodud lisandväärtus töötaja kohta. Lisandväärtust arvutatakse valemi järgi $LV = MT - KK + TK + PVK$, kus LV – lisandväärtus, MT – müügitulu (ka realiseerimise netokäive), KK – kulud kokku, TK – tööjõukulud (palgakulu ja sotsiaalmaksud), PVK – põhivara kulum. Lisandväärtus töötaja kohta on ettevõtte lisaandväärtus jagatud täistöökohale taandatud töötajate arvuga.

Kõigepealt vaade Saue valla ettevõtete poolt loodud koond lisandväärtusele tegevusalade kaupa.

Tabel 15 - lisandväärtusele tegevusalade kaupa

TEGEVUSALA	2018 LISANDVÄÄRTUS	2019 LISANDVÄÄRTUS	2020 LISANDVÄÄRTUS
Töötlev tööstus	78 572 281	87 375 200	89 144 153
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	50 605 397	49 602 571	47 615 691
Veondus ja laondus	13 618 269	12 050 157	15 053 844
Ehitus	15 630 423	16 489 039	13 803 737
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	15 572 060	16 160 460	12 743 247
Kinnisvaraalne tegevus	12 627 045	25 286 825	8 671 724
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	5 574 977	6 850 545	7 139 497
Info ja side	2 851 236	4 395 862	5 359 630
Haldus- ja abitegevused	4 261 116	5 524 071	4 746 826
Mäetööstus	2 678 249	2 540 213	2 704 821
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	1 844 807	2 067 515	2 407 798
Finants- ja kindlustustegevus	-181 808	685 105	1 510 345
Majutus ja toitlustus	1 481 856	1 618 046	1 384 368
Haridus	1 032 799	1 167 203	1 230 992
Muud teenindavad tegevused	690 476	926 827	1 021 738
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	1 439 667	1 370 974	770 406
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	232 471	275 188	480 804
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	190 249	261 157	211 364
PUUDUB	86 025	192 733	133 884
KOKKU	208 807 595	234 839 691	216 134 869

Suurimat lisandväärtus loovad tegevusalad on Töötlev tööstus ning Hulgi- ja jaekaubandus.

Keskmine töötaja kohta loodud lisandväärtus tegevusalade lõikes on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 16 - Keskmine töötaja kohta loodud lisandväärtus tegevusalade lõikes.

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÕIKES	LISANDV. TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	35 328	47 913	57 717
Kinnisvaraalne tegevus	29 594	73 232	55 893
Mäetööstus	34 275	33 345	36 852
Haldus- ja abitegevused	24 622	36 333	34 498
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	32 328	36 723	32 597
Info ja side	23 295	30 821	32 041
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	28 659	35 684	29 355
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	30 576	21 323	27 800
Finants- ja kindlustustegevus	76 229	18 813	25 331
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	19 463	20 685	25 086
Töötlev tööstus	21 799	23 112	24 797
Ehitus	19 211	22 706	23 233
Veondus ja laondus	21 717	21 371	21 961
Haridus	18 568	17 694	21 596
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	23 073	21 481	19 342
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	15 179	17 128	18 733
Muud teenindavad tegevused	9 896	12 193	12 983
Majutus ja toitlustus	14 474	15 242	10 955
PUUDUB	12 969	9 645	9 996
KESKMINE	23 124	26 989	25 423

Valimis on ainult ettevõtted, kellel on esitatud 2020a. majandusaasta aruanne. Lisame võrdluseks keskmised lisandväärtused töötaja kohta erinevate suurustega ettevõtete puhul.

Esmalt vaatame Suurte Saue valla ettevõtete loodud lisaväärtus töötaja kohta.

Tabel 17 - Saue vallas tegutsevate Suurte ettevõtete loodud lisaväärtus töötaja kohta

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÕIKES	LISANDV. TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	166 566	125 055	62 656
Töötlev tööstus	31 566	26 350	24 177
KESKMINE	132 816	100 379	53 037

Suurettevõtteid on ainult kahel tegevusalal. Neist ajalooliselt on väga kõrget lisaväärtust töötaja kohta näidanud Hulgi- ja jaekaubandus. Perioodil 2018a. ja 2019a. oli lisandväärtus töötaja kohta selles sektoris üle 100 000 € aastas. Hulgi- ja jaekaubanduse suurettevõtete koondkeskmist 2020a. on mõjutanud enim Magnum Medical OÜ deklareeritud suur kahjum, samas kui 2019a. oli ettevõtte kasumis.

Silma hakkab, et Töötleva tööstuse ettevõtete lisandväärtus töötaja kohta on kaks aastat järjest langenud. Seda ei saa selgitada tööjõukulude suurenemisega, sest tööjõukulud on üks loodava lisandväärtuse komponent.

Järgmisena vaatame Keskmise suurusega Saue valla ettevõtete loodud lisaväärtus töötaja kohta.

Tabel 18 - Saue vallas tegutsevate Keskmise suurusega ettevõtete loodud lisaväärtus töötaja kohta

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÕIKES	LISANDV. TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	47 068	55 197	87 188
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	91 209	47 275	42 085
Mäetööstus	34 275	33 345	36 852
Töötlev tööstus	30 870	32 693	36 494
Ehitus	31 192	23 198	34 579
Veondus ja laondus	22 546	19 394	23 654
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	22 923	22 424	13 674
KESKMINE	38 940	40 614	52 220

Keskmise suurusega ettevõtete puhul on lisandväärtus töötaja kohta tõusnud kaks aastat järjest.

Kolmandaks võtame ette Saue valla Väikeste ettevõtete loodud lisaväärtus töötaja kohta.

Tabel 19 - Saue vallas tegutsevate Väikeste ettevõtete loodud lisaväärtus töötaja kohta

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÕIKES	LISANDV. TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020
Ehitus	41 637	51 559	52 214
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	47 408	42 356	39 980
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	27 148	31 702	38 818
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	11 320	41 362	38 315
Veondus ja laondus	22 492	26 582	32 117
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	40 183	20 181	30 288
Töötlev tööstus	28 526	29 563	29 522
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	-13 837	10 354	24 744
Haldus- ja abitegevused	18 323	28 152	23 834
Kinnisvaraalne tegevus	16 012	16 022	21 578
Haridus	14 566	17 735	19 062
Majutus ja toitlustus	14 069	14 476	9 923
KESKMINE	29 895	33 483	34 601

Vaadates kolme eeltoodud tabelit hakkab välja joonistuma trend, et kõige suurem keskmine lisandväärtus töötaja kohta on Suurettevõtetel ja ettevõtte suuruse vähenemisega kaasneb ka lisandväärtuse langus töötaja kohta.

Viimasena vaatame Saue valla Mikro ettevõtete loodud lisaväärtus töötaja kohta.

Tabel 20 - Saue vallas tegutsevate Mikro ettevõtete loodud lisaväärtus töötaja kohta

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÕIKES	LISANDV. TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020
Kinnisvaraalne tegevus	53 082	74 698	80 918
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	35 328	47 913	57 717
Kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus	44 560	42 096	50 969
Finants- ja kindlustustegevus	121 214	28 136	47 961
Info ja side	33 918	44 139	44 603
Tervishoid ja Sotsiaalhoolekanne	27 017	29 244	38 374
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	41 597	42 276	36 654
Haldus- ja abitegevused	18 890	32 624	31 189
Haridus	21 126	21 200	30 451
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	20 782	29 263	28 986
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	12 160	22 567	25 705
Töötlev tööstus	22 182	25 206	24 618
Ehitus	21 013	23 996	23 899
Veondus ja laondus	24 142	22 933	21 136
Muud teenindavad tegevused	18 318	21 346	19 573
Majutus ja toitlustus	16 402	17 575	12 176
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	17 523	15 968	12 133
KESKMINE	26 450	28 540	29 087

Kui mikroettevõtete vaatest välja filtreerida Kinnisvara alane tegevus, kus on palju kinnisvara investeringutega ja kinnisvara haldusega tegelevaid ettevõtteid, vähe töötajaid, suured investeringud ning samuti vara müümisel ka suured (ühiekordsed) kasumid, mis paisutab koondkeskmist, siis oleks mikroettevõtete tulemus veelgi madalam. Kõigil kolme aastal on see alla 25 000 € töötaja kohta.

Eelnevat arvesse võttes saab ümber lükata visalt püsiva müüdi, et mikro- ja väikeettevõtted on oma tegustes efektiivsemad kui ülejäänud ettevõtted. Järgnevas tabelis toome nelja tegevusala ettevõtete töötaja kohta loodud lisandväärtuse võrrelduna ettevõtte suurusega. Need neli tegevusala on Töötlev tööstus, Hulgi- ja jaekaubandus, Veondus ja laondus ning Ehitus. Nende nelja tegevusala ettevõtted figureerivad enamikus nii Saue valla kui kogu Harjumaa analüüsi tabelite tipus, eriti kui võtta arvesse ainult Suure-, Keskmise suurusega ja Väikeettevõtteid.

Tegevusala	Suur	Keskmine	Väike	Mikro
Töötlev tööstus	24 177	36 494	29 522	24 618
Veondus ja laondus		23 654	32 117	21 136
Hulgi- ja jaekaubandus	62 656	87 188	39 980	12 133
Ehitus		34 579	52 214	23 899
KÕIKIDE TEGEVUSALAD KESKMINE	73 819	51 138	44 045	29 083

Ettevõtete ülevaade tegevusalade lõikes

Käesolevas peatükis läheme sügavuti neli tegevusala - Töötlev tööstus, Hulgi- ja jaekaubandus, Veondus ja laondus ning Ehitus sisse. Nende nelja tegevusala ettevõtted figureerivad enamikus nii Saue valla kui kogu Harjumaa analüüsi tabelite tipus, eriti kui võtta arvesse ainult Suure-, Keskmise suurusega- ja Väikeettevõtteid. Lisaks võtame vaatluse alla ka kaks tegevusala - Majutus ja toitlustus ning Kunst, meelelahutus ja vaba aeg, sest Eesti ja Harjumaa tasandil on just need ettevõttes saanud suurima tagasilöögi 2020a. aastal alguses lahvanud Covid kriisist.

Majutus ja toitlustus tegevusala

Üks tegevusaladest, mis sai 2020a. Eestisse jõudnud Covid kriisist räsida, on majutus ja toitlustus. Äriregistri andmetel seisuga 31. detsember 2019a. on Saue valla territooriumil registreeritud 103 Majutus ja toitlustus tegevusala ettevõtet.

Tabel 21 - Majutus ja toitlustus ettevõtete arv ettevõtte suuruse järgi

ETTEVÕTTE TEGEVUSALA	IV	Väike	Mikro	Passiivne	KOKKU
Majutus ja toitlustus		2	52	49	103
	KOKKU	2	52	49	103

Nendest 49 ettevõtet on Passiivsed ettevõtted. Ülejäänud 54-st ettevõttest tervelt 32 kuuluvad Hesburger kontserni, mille emaettevõtte on Soome ettevõtte Hes-Pro OY. Kõik 32 ettevõtet on loodud haldama ühte konkreetset Hesburger söögikohta ja kõik need 32 söögikohta tegutsevad väljaspool Saue valda.

Ülejäänud 22 ettevõtte puhul 6 juhul õnnestus tuvastada tegevuskoht väljaspool Saue valda. Järgnevas tabelis on nimekiri Majutus ja toitlustus tegevusala ettevõttevõtetest mis ei kuulu Hesburger kontserni, mille tegevuskoht on kindlasti Saue vallas või mille tegevuskohta ei olnud võimalik tuvastada ja mille suurus ei ole Passiivne ettevõtte. Selliseid ettevõtteid on ainult 15.

Tabel 22 - Saue valla territooriumil tegevuskohta omavad Majutus ja toitlustus tegevusala ettevõtted

ETTEVÕTTE NIMI	IV	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
osaühing BOUNTY		338 794	294 662	174 978	-119 684	-40,62%
MerMerpitsa OÜ		209 214	235 428	225 887	-9 541	-4,05%
Maahotell Laitz OÜ		304 996	232 105	92 375	-139 730	-60,20%
Kernu mõis OÜ		252 651	194 803	92 812	-101 991	-52,36%
Kernu Kadakas OÜ		37 881	154 756	157 980	3 224	2,08%
CaravanPark OÜ		118 437	142 196	106 307	-35 889	-25,24%
Endla Turismitalu OÜ		101 329	121 694	75 850	-45 844	-37,67%
OÜ LEPIKUTURISM		81 739	78 570	70 746	-7 824	-9,96%
AL Puhkus OÜ		110 011	64 723	70 797	6 074	9,38%
Laitse Loss OÜ		2 899	55 833	93 930	38 097	68,23%
Osaühing BAR, COCKTAILS & DREAMS		38 069	51 534	24 140	-27 394	-53,16%
Meallocker OÜ			46 395	96 574	50 179	108,16%
Tänavatoit OÜ		47 098	45 615	22 841	-22 774	-49,93%
Osvald Catering OÜ		15 604	40 020	39 839	-181	-0,45%
Njamm OÜ		11 896	28 743	72 565	43 822	152,46%
Kokku valimi müügitulu		1 670 618	1 787 077	1 417 621	-369 456	

Konkreetsetes valimis on ainult 5 ettevõtet mille müügitulu 2020a. on suurem kui 2019a.

Otsides puhkaeestis.ee veebist Saue vallas tegutsevaid turismiteenuse pakkujaid, kes on pakutavate teenustena välja toonud kas Majutus või Söök ja jook, leiab Saue valla ettevõtteid, kelle põhitegevusalaks on midagi muud kui Majutus ja toitlustus. Näiteks:

- Hiteh Kinnisvara OÜ, Põhitegevusala - Kinnisvara alanetegevus, haldab Saue mõisa.

Samast andmebaasist leiab ka väljaspool Saue valda registreeritud, kuid Saue vallas tegevuskohta omavad Majutus ja toitlustus tegevusalaga ettevõtted. Näiteks:

- OÜ Reilve, registreeritud Kose vald. Tegevuskoht Hüüru Veski Trahter.
- INTERCOM GROUP OÜ, registreeritud Tallinn. Muuhulgas tegevuskohaks Püha küla, kus asub ettevõtte poolt hallatav Saunaküla.
- Piko Hobikross Osühing, registreeritud Tallinn, Haldab Laitse Rallyparki ja pakub Laitse RallyPargi puhkemajades majutusteenust.

Kokkuvõtteks saab öelda, et Majutus ja toitlustus tegevusala ettevõtted said 2020a. aasta alguses alanud kriisis tõsiselt kannatada. Saue vallas reaalselt tegevuskohta omavad ettevõtted kaotasid käibes kokku 369 456 € mis on võrreldes 2019a. **-20,67%** langus. Võrdluseks:

- Kogu Harjumaal tegutsevate Majutus ja toitlustus tegevusala müügitulu muutus perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. oli **-205,6 M€** mis on **-35,56 %**.
- Võrdluseks, Tallinna linnas registreeritud Majutus ja toitlustus tegevusala müügitulu muutus perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. oli **-197,9 M€** mis on **-37,84 %**.
- Harjumaal väljaspool Tallinna tegutsevate Majutus ja toitlustus tegevusala müügitulu muutus perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. oli **-7,7 M€** mis on **-13,95 %**.
- Harjumaa nn. kuldne ring ehk omavalitsused mis omavad piir Tallinna linnaga puhul oli Majutus ja toitlustus tegevusala müügitulu muutus perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. oli **-5,0 M€** mis on **-12,27 %**.

Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala

Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala on samuti üks nendest tegevusaladest, millelt ootaks viimasel 2020a. langust võrreldes 2019a. aastaga. Äriregistri andmetel seisuga 31. detsember 2020a. on Saue valla territooriumil registreeritud 157 kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala ettevõtet. Neis ainult 18 on mikro ettevõtted ja ülejäänud on passiivsed ettevõtted.

Tabel 23 - Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala ettevõtete arv ettevõtte suuruse järgi

ETTEVÕTTE TEGEVUSALA	Mikro	Passiivne	KOKKU
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	17	140	157
KOKKU	17	140	157

Selle valmi puhul on müügitulu tõusnud 6 ettevõttel ja langenud 8 ettevõttel. Saue valla Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala summaarne müügitulu on perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. muutunud **-218 406 €** ehk **-15,11 %**.

Saue valla suurima müügituluga Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala ettevõtted.

Tabel 24 -Saue valla suurima müügituluga Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala ettevõtted

ETTEVÕTTE NIMI	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
Laagri Tennisekeskus OÜ	438 789	425 038	364 530	-60 508	-14,24%
SkulptuuriGalerii OÜ	496 904	335 181	157 489	-177 692	-53,01%
OSAÜHING ÜRITUSTURUNDUS	205 932	163 239	114 900	-48 339	-29,61%
OÜ Black Ace	82 383	84 658	63 766	-20 892	-24,68%
Vabaõhukeskus OÜ	99 003	80 557	28 616	-51 941	-64,48%
Harlis OÜ	53 427	77 460	50 749	-26 711	-34,48%
Driftikeskus OÜ		59 481	135 305	75 824	127,48%
OÜ Hobuteenused	32 321	51 244	53 435	2 191	4,28%
OÜ SONGBIRD	72 256	42 127	5 365	-36 762	-87,26%
Fotopaun OÜ	16 941	39 351	18 150	-21 201	-53,88%
Zumiseb OÜ	33 325	37 910	39 163	1 253	3,31%
Kivi Kunst OÜ	47 437	36 947	34 164	-2 783	-7,53%
Aapo Pukk Gallery OÜ	37 266	32 543	40 000	7 457	22,91%
Magic Productions OÜ		13 849	42 037	28 188	203,54%
Mergan Kaubandus OÜ	31 133	12 508	57 277	44 769	357,92%
Kokku valimi müügitulu	1 647 117	1 492 093	1 204 946	-287 147	

Kokkuvõtteks saab öelda, et Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala ettevõtted said 2020a. aasta alguses alanud kriisis tõsiselt kannatada. Saue vallas reaalselt tegevuskohta omavad ettevõtted kaotasid käibes kokku **-287 147 €** ehk **-19,24 %**. Võrdluseks:

- Kogu Harjumaal tegutsevate Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala müügitulu muutus perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. oli **-48,8 M€** mis on **-14,03 %**.
- Tallinna linnas registreeritud Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala müügitulu muutus perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. oli **-36,5 M€** mis on **-11,44 %**.
- Harjumaal väljaspool Tallinna tegutsevate Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala müügitulu muutus perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. oli **-12,3 M€** mis on **-42,75 %**.
- Harjumaa nn. kuldne ring ehk omavalitsused mis omavad piir Tallinna linnaga puhul oli Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala müügitulu muutus perioodil 2020a. võrrelduna 2019a. oli **-9,7 M€** mis on **-43,0 %**.

Erinevalt Majutus ja toitlustus tegevusala ettevõtetest, kus suurim langus tabas just Tallinna ettevõtteid on Kunst, meelelahutus ja vaba aeg tegevusala puhul müügitulu languse vedajateks just väljaspool Tallinna tegutsevad ettevõtted.

Töötlev Tööstus

Töötlev tööstus on üks neljast tegevusalast, mis figureerib enamiku edetabelite puhul esimeste seas. Näiteks kogu Töötlev tööstus on Suurte, Keskmiste ja Väikeettevõtete summaarses vaates:

- Harjumaal tegutsevate ettevõtete arvu edetabelis on Töötlev tööstus 2 kohal ja Saue vallas 1 kohal, vastavalt Harjumaal kokku 779 ja Saue vallas 51 ettevõtet¹. Osakaal kõikidest tegutsevatest ettevõtetest Harjumaal vastavalt 14,68 % ja Saue vallas 37,22 %.
- Harjumaa ettevõtete müügitulu edetabelis on Töötlev tööstus 2 kohal ja Saue vallas samuti 2 kohal.
- Harjumaa ettevõtete töötajate arvu edetabelis on Töötlev tööstus 2 kohal ja Saue vallas 1 kohal. Vastavalt 38 949 ja 2511 töötajat.

¹ Ainult Suured, Keskmised ja Väikese suurusega ettevõtted

- Samas loodud Lisandväärtus töötja kohta edetabelis on Töötlev tööstus kogu Harjumaal alles 15 kohal ja Saue valla edetabelis 6 kohal.

Saue vallas registreeritud Töötleva tööstuse ettevõtete arv kokku.

Tabel 25 - Töötleva tööstuse ettevõtete arv ettevõtte suuruse järgi

ETTEVÕTTE TEGEVUSALA	☑	Suur	Keskmine	Väike	Mikro	Passiivne	KOKKU
Töötlev tööstus		1	13	40	88	150	292
KOKKU		1	13	40	88	150	292

Müügitulu. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, ja need mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Töötleva tööstuse müügitulu eelmisel, ehk 2020a. aastal püsinud samal tasemel eelneva 2019. aastaga. Langus on kõigest 0,09%.

Tabel 26 - Saue valla Töötleva tööstuse tegevusala summaarne müügitulu

MÜÜGITULU TEGEVUSALA LÕIKES	☑	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	Sektori muutus	Muutus %
Töötlev tööstus		326 255 258	365 068 046	364 732 138	-335 908	-0,09%
KOKKU		326 255 258	365 068 046	364 732 138	-335 908	-0,09%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Töötleva tööstuse ettevõtete müügitulu langus -3,14 % ja väljaspool Tallinna linna -5,13 %.

Saue valla suurima müügituluga Töötleva tööstuse ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 27 - Saue valla suurima müügituluga Töötleva tööstuse ettevõtted

ETTEVÕTTE NIMI	☑	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
Aktsiaselts Santa Maria		35 320 417	37 129 943	35 886 490	-1 243 453	-3,35%
Osaühing Karl Storz Video Endoscopy Estonia		39 338 627	41 686 249	35 485 992	-6 200 257	-14,87%
Saue Production osaühing		34 332 745	35 530 870	34 886 738	-644 132	-1,81%
E-Betoonement OÜ		29 998 111	30 041 216	24 012 084	-6 029 132	-20,07%
Plastone OÜ		12 967 741	18 776 359	19 960 549	1 184 190	6,31%
Nerostein OÜ		12 037 553	15 640 147	19 202 449	3 562 302	22,78%
Aktsiaselts TOODE		18 427 603	17 519 698	18 435 152	915 454	5,23%
Stera Technologies AS		4 068 370	10 251 843	18 248 589	7 996 746	78,00%
Aktsiaselts Fors MW		16 824 130	17 257 835	15 251 866	-2 005 969	-11,62%
AS SAMI		10 948 263	11 543 502	11 480 811	-62 691	-0,54%
Kokku valimi müügitulu		214 263 560	235 377 662	232 850 720	-2 526 942	

Töötajate arv. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja need ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Töötleva tööstuse töötajate arv eelmisel, ehk 2020a. aastal püsinud samal tasemel eelneva 2019. aastaga. Langus on kõigest - 2,87 %.

Tabel 28 - Saue valla Töötleva tööstuse ettevõtete töötajate arv

Töötajate arv tegevusala lõikes	☑	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	Sektori muutus	Muutus %
Töötlev tööstus		2 135	2 583	2 511	-72	-2,87%
KOKKU		2 135	2 583	2 511	-72	

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Töötleva tööstuse ettevõtete töötajate arv tõusnud 0,30 % ja väljaspool Tallinna linna 1,59 %.

Saue valla suurima töötajate arvuga Töötleva tööstuse ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 29 - Saue valla suurima töötajate arvuga Töötleva tööstuse ettevõtted

TÖÖTAJATE ARV ETTEVÕTTES	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	2019 -> 2020	2019 -> 2020 %
Osaühing Karl Storz Video Endoscopy Estonia	199	216	229	13	6,02%
E-Betoonement OÜ	298	280	224	-56	-20,00%
Stera Technologies AS	39	186	214	28	15,05%
Plastone OÜ	88	154	156	2	1,30%
Nerostein OÜ	108	144	154	10	6,94%
Aktsiaselts Neiser Group	96	109	120	11	10,09%
Aktsiaselts Fors MW	0	124	109	-15	-12,10%
Saue Production osaühing	102	105	107	2	1,90%
Aktsiaselts Santa Maria	109	103	96	-7	-6,80%
AS SAMI	80	91	93	2	2,20%
Valim KOKKU	1 119	1 512	1 502	-10	

Ettevõtete koondkasum. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, ja need mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Töötleva tööstuse koondkasum viimasel, ehk 2020a. aastal tõusnud võrreldes eelneva 2019. aastaga. Tõus on 0,6 M€ ehk 5,72 %. Samas vaatamata tõusule, ei ole saavutatud 2018a. taset.

Tabel 30 - Saue valla Töötleva tööstuse ettevõtete koondkasum perioodil 2018a. - 2020a.

KASUM TEGEVUSALA LÕIKES	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	Sektori muutus	Muutus %
Töötlev tööstus	12 384 972	10 528 160	11 130 426	602 266	5,72%
KOKKU	12 384 972	10 528 160	11 130 426	602 266	5,72%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Töötleva tööstuse ettevõtete koondkasum langenud -14,33 % ja väljaspool Tallinna linna tõusnud 5,57 %. Nii Tallinna linnas, kui väljaspool seda suvate Töötleva tööstuse ettevõtete koondkasum jääb alla 2018a. tasemel.

Saue valla suurima kasumiga Töötleva tööstuse ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 31 - Saue valla suurima kasumiga Töötleva tööstuse ettevõtted

KASUMI TOP	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
Aktsiaselts Santa Maria	1 712 375	4 654 745	4 394 823	-259 922	-5,58%
Nerostein OÜ	1 041 124	760 348	1 686 688	926 340	121,83%
Osaühing Karl Storz Video Endoscopy Estonia	1 503 480	1 471 898	1 272 459	-199 439	-13,55%
Aktsiaselts Neiser Group	324 223	863 834	1 131 568	267 734	30,99%
Aktsiaselts Fors MW	235 021	182 983	1 041 640	858 657	469,26%
Stera Technologies AS	198 042	586 640	618 822	32 182	5,49%
Aktsiaselts TOODE	652 970	0	603 780	603 780	100,00%
AS SAMI	745 177	333 214	588 306	255 092	76,56%
Enemat Osaühing	598 894	613 791	411 286	-202 505	-32,99%
Aktsiaselts Balsnack International Holding	138 099	259 622	406 217	146 595	56,46%
Valim KOKKU	7 149 405	9 727 075	12 155 589	2 428 514	

Lisandväärtus töötaja kohta. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja need ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Töötleva tööstuse keskmine loodud lisandväärtus töötaja kohta viimasel, ehk 2020a. aastal tõusnud võrreldes eelneva 2019. aastaga. Tõus on 898 € ehk 2,96 %. Tõus on olnud kahel viimasel aastal, kiirenedes veidi just viimasel 2020a.

Tabel 32 - Töötleva tööstuse ettevõtete keskmine lisandväärtus töötaja kohta perioodil 2018a. - 2020a.

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÕIKES	LISANDV. TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020	Sektori muutus	Muutus %
Töötlev tööstus	28 982	30 330	31 228	898	2,96%
KESKMINE	28 982	30 330	31 228	898	2,96%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Töötleva tööstuse ettevõtete keskmine lisandväärtus töötaja kohta tõusnud isegi rohkem 2 192 € ehk **6,61 %** ja väljaspool Tallinna linna tõusnud **6,78 %**.

Saue valla suurima lisandväärtusega töötaja kohta Töötleva tööstuse ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 33 - Suurima lisandväärtusega töötaja kohta Töötleva tööstuse ettevõtted Saue vallas

SUURIM LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA	LISANDV TÖÖTAJA 2018	LISANDV TÖÖTAJA 2019	LISANDV TÖÖTAJA 2020	Muutus	Muutus %
Enemat Osaühing	83 635	87 135	110 456	23 321	26,76%
osaühing Metagrupp	60 740	57 143	81 571	24 428	42,75%
Aktsiaselts Santa Maria	48 022	78 678	81 318	2 640	3,36%
MIRA EHITUSMATERJALID OÜ	40 776	50 363	59 597	9 234	18,33%
Grader Service OÜ	54 937	55 664	51 964	-3 700	-6,65%
Aktsiaselts Fors MW		37 633	46 668	9 035	24,01%
Nerostein OÜ	40 924	37 797	46 373	8 576	22,69%
Osaühing SEROMAR	30 122	43 562	45 047	1 485	3,41%
FERRESTO LASER OÜ	34 272	32 582	39 934	7 352	22,56%
Iron Baltic Osaühing	37 061	43 079	39 853	-3 226	-7,49%
Valimi keskmine	47 832	52 364	60 278	7 915	15,11%

Kokkuvõtteks saab öelda, et turbulentne 2020a. ei ole aasta koondstatistiliste andmete järgi mõjutanud Saue Töötleva tööstuse ettevõtteid. Müügitulu ja töötajate arv on mõningases languses, samas nii koondkasum kui lisandväärtus töötaja kohta on tõusnud. Pigem saab siit teha järeldusi, et Saue Töötleva tööstuse ettevõtete seas on nii neid, kes võitsid Covid kriisi esimesest aastast kui neid, kes sellest kaotasid. Kuna lisandväärtus töötaja kohta on tõusnud ja töötajate arv vähenenud, viitab see ettevõtete efektiivsuse tõusule.

Hulgi- ja jaekaubandus

Hulgi- ja jaekaubandus on üks neljast tegevusalast, mis figureerib enamiku edetabelite puhul esimeste seas. Näiteks kogu Hulgi- ja jaekaubandus on Suurte, Keskmiste ja Väikeettevõtete summaarses vaates:

- Harjumaal tegutsevate ettevõtete edetabelis on Hulgi- ja jaekaubandus 1 kohal ja Saue vallas 2 kohal, vastavalt Harjumaal kokku 1 448 ja Saue vallas 31 ettevõtet². Osakaal kõikidest tegutsevatest ettevõtetest on vastavalt Harjumaal 27,28 % ja Saue vallas 22,6 %.
- Harjumaal ettevõtete müügitulu edetabelis on Hulgi- ja jaekaubandus 1 kohal ja Saue vallas samuti 1 kohal.
- Harjumaal ettevõtete töötajate arvu edetabelis on Hulgi- ja jaekaubandus 1 kohal ja Saue vallas 2 kohal. Vastavalt 41 121 ja 853 töötajat.
- Samas loodud Lisandväärtuse töötaja kohta edetabelis on Hulgi- ja jaekaubanduskogu Harjumaal alles 9 kohal ja Saue valla edetabelis 1 kohal.

² Ainult Suured, Keskmised ja Väikese suurusega ettevõtted

Saue vallas registreeritud Hulgi- ja jaekaubandusettevõtete arv kokku.

Tabel 34 - Saue vallas registreeritud Hulgi- ja jaekaubandusettevõtete arv suuruse järgi

ETTEVÕTTE TEGEVUSALA	Y	Suur	Keskmine	Väike	Passiivne	Mikro	KOKKU
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont		3	12	18	405	192	630
KOKKU		3	12	18	405	192	630

Müügitulu. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja need ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Hulgi- ja jaekaubandus müügitulu eelmisel, ehk 2020a. aastal on võrreldes 2019. aastaga tõusnud **19,6 M€**, ehk **3,07 %**.

Tabel 35 - Saue valla Hulgi ja jaekaubanduse ettevõtete summaarne müügitulu ettevõtte suuruse järgi

MÜÜGITULU TEGEVUSALA LÕIKES	Y	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	Sektori muutus	Muutus %
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont		665 395 000	639 879 972	659 528 164	19 648 192	3,07%
KOKKU		665 395 000	639 879 972	659 528 164	19 648 192	3,07%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtete müügitulu langus **-9,02 %** ja maakonnas väljaspool Tallinna linna **-3,46 %**.

Saue valla suurima müügituluga Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 36 - Saue valla suurima müügituluga Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtted

ETTEVÕTTE NIMI	Y	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
MAGNUM MEDICAL OÜ		234 172 592	189 415 866	194 004 634	4 588 768	2,42%
TAMRO EESTI OÜ		123 957 000	138 208 000	144 323 000	6 115 000	4,42%
Allium UPI OÜ		53 418 422	45 383 028	50 281 780	4 898 752	10,79%
AS HESBURGER		38 347 856	41 864 533	40 766 987	-1 097 546	-2,62%
Lantmännen Unibake Estonia AS		24 722 934	27 529 603	23 318 570	-4 211 033	-15,30%
Aktsiaselts Magnum Veterinaaria		18 017 472	16 659 985	19 365 672	2 705 687	16,24%
OÜ Avesco		22 514 920	19 094 569	17 447 826	-1 646 743	-8,62%
Mediq Eesti OÜ		11 699 610	13 326 029	15 312 891	1 986 862	14,91%
Osaühing Zoovetvaru		11 344 401	11 926 999	13 956 086	2 029 087	17,01%
Aktsiaselts Iv Pluss		10 811 009	13 013 928	12 357 575	-656 353	-5,04%
Kokku valimi müügitulu		549 006 216	516 422 540	531 135 021	14 712 481	

Töötajate arv. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, ja need mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtete töötajate arv eelmisel, ehk 2020a. aastal võrreldes 2019. aastaga tõusnud **31** töötaja võrra, ehk **3,0 %**..

Tabel 37 - Saue valla Hulgi- ja jaekaubanduse ettevõtete töötajate arv perioodil 2018a. - 2020a.

Töötajate arv tegevusala lõikes	Y	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	Sektori muutus	Muutus %
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont		1 012	1 035	1 066	31	3,00%
KOKKU		1 012	1 035	1 066	31	3,00%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Hulgi- ja jaekaubanduse ettevõtete töötajate arv tõusnud **2,17 %** ja väljaspool Tallinna linna langenud **-5,25 %**.

Saue valla suurima töötajate arvuga Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 38 - Saue valla suurima töötajate arvuga Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtted

TÖÖTAJATE ARV ETTEVÖTTES	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	2019 -> 2020	2019 -> 2020 %
Lantmännen Unibake Estonia AS	149	154	150	-4	-2,60%
TAMRO EESTI OÜ	100	103	121	18	17,48%
Pet City OÜ	73	94	99	5	5,32%
Allium UPI OÜ	24	24	50	26	108,33%
Mediq Eesti OÜ	45	45	46	1	2,22%
Hammerjack OÜ	29	34	41	7	20,59%
OÜ Avesco	37	42	39	-3	-7,14%
AS HESBURGER	32	35	37	2	5,71%
Osaühing Janere	40	30	35	5	16,67%
Aktsiaselts Magnum Veterinaaria	26	26	33	7	26,92%
Valim KOKKU	555	587	651	64	

Ettevõtete koondkasum. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Hulgi- ja jaekaubandus koondkasum viimasel, ehk 2020a. aastal tõusnud võrreldes eelneva 2019. aastaga. Tõus on 1,3 M€ ehk 8,99 %.

Tabel 39 - Saue valla Hulgi- ja jaekaubanduse ettevõtete koondkasum perioodil 2018a. - 2020a.

KASUM TEGEVUSALA LÕIKES	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	Sektori muutus	Muutus %
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	16 111 502	15 185 796	16 551 278	1 365 482	8,99%
KOKKU	16 111 502	15 185 796	16 551 278	1 365 482	8,99%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtete koondkasum langenud -8,34 % ja väljaspool Tallinna linna tõusnud 7,22 %. Nii Tallinna linnas kui väljaspool seda suvate Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtete koondkasum on näidanud kahel viimasel aastal tõusu.

Saue valla suurima kasumiga Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 40 - Saue valla suurima kasumiga Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtted 2020a.

KASUMI TOP	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
Osaühing Zoovetvaru	102 454	997 733	3 599 022	2 601 289	260,72%
Allium UPI OÜ	5 202 856	4 447 910	2 811 495	-1 636 415	-36,79%
TAMRO EESTI OÜ	2 696 000	2 642 000	2 532 000	-110 000	-4,16%
AS HESBURGER	1 526 563	399 178	2 002 335	1 603 157	401,61%
Regularis OÜ	406 186	249 827	1 798 310	1 548 483	619,82%
Aktsiaselts Magnum Veterinaaria	1 234 602	1 254 630	1 199 882	-54 748	-4,36%
AKTSIASELTS MEDITSIINIGRUPP	171 624	61 412	946 373	884 961	1441,02%
Hammerjack OÜ	502 999	623 997	658 077	34 080	5,46%
Metal Express OÜ	496 289	481 339	566 549	85 210	17,70%
Valim KOKKU	12 339 573	11 158 026	16 114 043	4 956 017	

Lisandväärtus töötaja kohta. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Hulgi- ja jaekaubandus keskmine loodud lisandväärtus töötaja kohta viimasel, ehk 2020a. aastal langenud võrreldes eelneva 2019. aastaga. Langus on -7 138 € ehk -25,52 %.

Tabel 41 - Saue valla Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtete keskmine lisandväärtus töötaja kohta perioodil 2018a. - 2020a.

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÕIKES	LISANDV. TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020	Sektori muutus	Muutus %
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	26 012	27 975	20 837	-7 138	-25,52%
KESKMINE	26 012	27 975	20 837	-7 138	-25,52%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtete keskmine lisandväärtus töötaja kohta langenud **-11 314 €** ehk **-14,49 %** ja väljaspool Tallinna linna tõusnud **33,20 %**.

Saue valla suurima lisandväärtusega töötaja kohta Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 42 - suurima lisandväärtusega töötaja kohta Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtted 2020a

SUURIM LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA	LISANDV TÖÖTAJA 2018	LISANDV TÖÖTAJA 2019	LISANDV TÖÖTAJA 2020	Muutus	Muutus %
Osaühing Zoovetvaru	38 323	97 319	269 353	172 034	176,77%
AS HESBURGER	183 555	154 343	182 332	27 989	18,13%
AKTSIASELTS MEDITSIINIGRUPP	36 506	36 749	90 807	54 058	147,10%
TAMRO EESTI OÜ	66 630	59 369	80 719	21 350	35,96%
Allium UPI OÜ	256 707	219 332	78 707	-140 625	-64,12%
G-U BKS Estonia OÜ	64 947	56 697	72 417	15 720	27,73%
Aktsiaselts Magnum Veterinaaria	91 764	84 853	69 009	-15 844	-18,67%
UrMet OÜ	76 590	82 196	63 193	-19 003	-23,12%
OÜ SAMI MASINAKESKUS	46 629	44 741	56 186	11 445	25,58%
Osaühing Hartrem	23 102	32 522	52 549	20 027	61,58%
Valimi keskmine	88 475	86 812	101 527	14 715	16,95%

Kokkuvõtteks saab öelda, et sektor tervikuna suutnud kasvatada nii kasumit kui lisandväärtust töötaja kohta.

Veondus ja laondus

Veondus ja laondus on üks neljast tegevusalast, mis figureerib enamiku edetabelite puhul esimeste seas. Näiteks on Veondus ja laondus Suurte, Keskmiste ja Väikeettevõtete summaarses vaates:

- Harjumaal tegutsevate ettevõtete arvu edetabelis on Veondus ja laondus 4 kohal ja Saue vallas 3 kohal, vastavalt Harjumaal kokku 438 ja Saue vallas 18 ettevõtet³.
- Harjumaa ettevõtete müügitulu edetabelis on Veondus ja laondus 3 kohal ja Saue vallas samuti 3 kohal.
- Harjumaa ettevõtete töötajate arvu edetabelis on Veondus ja laondus 4 kohal ja Saue vallas samuti 4 kohal. Vastavalt 18 948 ja 377 töötajat.
- Samas loodud Lisandväärtuse töötaja kohta edetabelis on Veondus ja laondus Harjumaal alles 12 kohal ja Saue valla edetabelis 7 kohal.

Saue vallas registreeritud Veondus ja laondus ettevõtete arv kokku.

Tabel 43 - Saue vallas registreeritud Veondus ja laondus ettevõtete arv suuruse järgi

ETTEVÕTTE TEGEVUSALA	Keskmine	Väike	Mikro	Passiivne	KOKKU
Veondus ja laondus	2	16	70	81	169
KOKKU	2	16	70	81	169

Müügitulu. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Veondus ja laondus müügitulu eelmisel, ehk 2020a. aastal võrreldes 2019. aastaga langenud **-1,4 M€**. Langus on **-2,05 %**.

³ Ainult Suured, Keskmised ja Väikese suurusega ettevõtted

Tabel 44 - Saue valla Veendus ja laondus tegevusala ettevõtete summaarne müügitulu perioodil 2018a. - 2020a.

MÜÜGITULU TEGEVUSALA LÕIKES	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	Sektori muutus	Muutus %
Veendus ja laondus	64 785 222	66 652 403	65 288 767	-1 363 636	-2,05%
KOKKU	64 785 222	66 652 403	65 288 767	-1 363 636	-2,05%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Veendus ja laondus ettevõtete müügitulu langus **-14,92 %** ja maakonnas väljaspool Tallinna linna **-6,82 %**.

Saue valla suurima müügituluga Veendus ja laondus ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 45 - Saue valla suurima müügituluga Veendus ja laondus ettevõtted 2020a.

ETTEVÕTTE NIMI	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
Arco Transport AS	22 101 168	22 347 128	22 265 437	-81 691	-0,37%
SAUE AUTO Aktsiaselts	9 532 278	9 690 828	9 602 692	-88 136	-0,91%
MAGNUM LOGISTICS OÜ	10 588 765	9 131 693	9 457 366	325 673	3,57%
OÜ Florest Transport	2 976 161	3 265 591	3 293 941	28 350	0,87%
Cella Transport OÜ	2 577 534	2 776 054	3 081 115	305 061	10,99%
UNILOG OÜ	1 425 878	3 089 300	2 754 583	-334 717	-10,83%
OÜ V.O. TRANSPORT	2 540 484	2 267 310	2 061 272	-206 038	-9,09%
Interexpress Baltic OÜ	2 028 641	2 097 717	1 930 217	-167 500	-7,98%
CURRUS R&S OÜ	1 108 488	1 668 119	1 695 729	27 610	1,66%
Osaühing Antamo	957 345	783 333	1 574 525	791 192	101,00%
Kokku valimi müügitulu	55 836 742	57 117 073	57 716 877	599 804	

Töötajate arv. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Veendus ja laondus ettevõtete töötajate arv eelmisel, ehk 2020a. aastal kasvanud 2019. aastaga **22** töötaja võrra. Protsentides on tõus **6,20 %**.

Tabel 46 - Saue valla Veendus ja laondus tegevusala ettevõtete töötajate arv perioodil 2018a. - 2020a.

Töötajate arv tegevusala lõikes	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	Sektori muutus	Muutus %
Veendus ja laondus	423	355	377	22	6,20%
KOKKU	423	355	377	22	6,20%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Veendus ja laondus ettevõtete töötajate arv langenud **-3,74 %** ja väljaspool Tallinna linna on langus **-7,60 %**.

Saue valla suurima töötajate arvuga Veendus ja laondus ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 47 - Saue valla suurima töötajate arvuga Veendus ja laondus ettevõtted 2020a.

TÖÖTAJATE ARV ETTEVÕTTES	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	2019 -> 2020	2019 -> 2020 %
MAGNUM LOGISTICS OÜ	153	164	184	20	12,20%
OÜ V.O. TRANSPORT	21	21	19	-2	-9,52%
OÜ Nord AB	16	17	18	1	5,88%
CURRUS R&S OÜ	15	14	16	2	14,29%
KÕRBETORM OÜ	13	14	16	2	14,29%
Cella Transport OÜ	12	16	16	0	0,00%
OSAÜHING ERATO	14	14	16	2	14,29%
DLW Eesti OÜ	19	19	15	-4	-21,05%
Skyland OÜ	15	16	15	-1	-6,25%
Veokiirus OÜ	15	14	14	0	0,00%
Valim KOKKU	293	309	329	20	

Ettevõtete koondkasum. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Veondus ja laondus koondkasum viimasel, ehk 2020a. aastal tõusnud võrreldes eelneva 2019. aastaga. Tõus on 1,2 M€ ehk **211,87** %.

Tabel 48 - Saue valla Veondus ja laondus tegevusala ettevõtete koondkasum perioodil 2018a. - 2020a.

KASUM TEGEVUSALA LÖIKES	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	Sektori muutus	Muutus %
Veondus ja laondus	577 077	805 272	2 511 411	1 706 139	211,87%
KOKKU	577 077	805 272	2 511 411	1 706 139	211,87%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Veondus ja laondus ettevõtete koondkasum langenud **-42,39** % ja väljaspool Tallinna linna on langus **-34,70** %. Kui Harjumaal tervikuna võib suurt kasumi langust seletada rahvusvahelist ja Tallinna linna transporti pakkuvate ning vajalikku infrastruktuuri haldavate ettevõtete liikumiskiirangutest tekkinud suurte kahjumitega, siis Harjumaal ilma Tallinna linna suur langus Saue valla tõusu kõrval ei ole selge. Suurima kasumi langusega Harjumaal väljaspool Tallinna paistab silma AS DBT, kes haldab Muuga ja Sillamäe sadama terminale.

Saue valla suurima kasumiga Veondus ja laondus ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 49 - Saue valla suurima kasumiga Veondus ja laondus ettevõtted 2020a.

KASUMI TOP	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
Arco Transport AS	377 920	112 840	554 593	441 753	391,49%
SAUE AUTO Aktsiaselts	-116 884	135 351	342 296	206 945	152,90%
OÜ V.O. TRANSPORT	107 439	42 191	257 141	214 950	509,47%
OÜ Florest Transport	-213 604	-36 662	227 773	264 435	100,00%
Cella Transport OÜ	23 425	104 823	171 597	66 774	63,70%
OÜ Nord AB	-12 339	-41 916	87 428	129 344	100,00%
Interexpress Baltic OÜ	-89 070	-19 556	85 997	105 553	100,00%
Veokiirus OÜ	60 257	44 864	52 349	7 485	16,68%
OÜ SIVITRANS	16 003	9 870	49 164	39 294	398,12%
Skyland OÜ	36 845	-40 881	49 053	89 934	100,00%
Valim KOKKU	189 992	310 924	1 877 391	1 566 467	

Lisandväärtus töötaja kohta. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Veondus ja laondus keskmine loodud lisandväärtus töötaja kohta viimasel, ehk 2020a. aastal tõusnud võrreldes eelneva 2019. aastaga. Tõus on 5 456 € ehk **20,840** %. Tõus on olnud kahel viimasel aastal.

Tabel 50 - Saue valla Veondus ja laondus tegevusala ettevõtete keskmine lisandväärtus töötaja kohta perioodil 2018a. - 2020a.

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÖIKES	LISANDV. TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020	Sektori muutus	Muutus %
Veondus ja laondus	22 495	26 132	31 588	5 456	20,88%
KESKMINE	22 495	26 132	31 588	5 456	20,88%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Veondus ja laondus ettevõtete keskmine lisandväärtus töötaja kohta langenud **-6 847** € ehk **-14,77** % ja väljaspool Tallinna linna oli langus **-2 634** € ehk **-7,07** %.

Saue valla suurima lisandväärtusega töötaja kohta Veondus ja laondus ettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 51 - Saue valla suurima lisandväärtusega töötaja kohta Veendus ja laendus ettevõtted 2020a.

SUURIM LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA	LISANDV TÖÖTAJA 2018	LISANDV TÖÖTAJA 2019	LISANDV TÖÖTAJA 2020	Muutus	Muutus %
OÜ Florest Transport	-19 149	25 109	61 373	36 264	144,43%
Interexpress Baltic OÜ	8 055	26 769	59 452	32 683	122,09%
Cella Transport OÜ	31 797	34 351	43 519	9 168	26,69%
CURRUS R&S OÜ	23 148	38 546	35 497	-3 049	-7,91%
OSAÜHING ERATO	39 525	37 603	34 882	-2 721	-7,24%
OÜ V.O. TRANSPORT	21 011	17 479	32 256	14 777	84,54%
Interexpress Eesti OÜ	29 216	31 220	31 480	260	0,83%
Skyland OÜ	27 148	22 905	29 688	6 783	29,61%
OÜ SIVITRANS	52 263	36 832	28 566	-8 266	-22,44%
OÜ Kalsep	15 097	30 272	26 544	-3 728	-12,32%
Valimi keskmine	22 811	30 109	38 326	8 217	27,29%

Kokkuvõtteks saab öelda, et vaatamata 2020a. alguses valla pääsenud Covid kriisist kehtestatud suurtele liikumiskiirangutele mis pärssisid nii reisijate vedu kui ka kaupade liikumist, suutsid Saue valla ettevõtted sellest hoopis võita.

Ehitus

Ehitus on üks neljast tegevusalast, mis figureerib enamiku edetabelite puhul esimeste seas. Näiteks on Ehitus ettevõtted on Suurte, Keskmiste ja Väikeettevõtete summaarses vaates:

- Harjumaal tegutsevate ettevõtete arvu edetabelis on Ehitus 3 kohal ja Saue vallas 4 kohal, vastavalt Harjumaal kokku 600 ja Saue vallas 14 ettevõtet⁴.
- Harjumaa ettevõtete müügitulu edetabelis on Ehitus 4 kohal ja Saue vallas samuti 4 kohal.
- Harjumaa ettevõtete töötajate arvu edetabelis on Ehitus 6 kohal ja Saue vallas 5 kohal. Vastavalt 12 527 ja 190 töötajat.
- Samas loodud Lisandväärtuse töötaja kohta edetabelis on Ehitus Harjumaal alles 15 kohal ja Saue valla edetabelis aga 3 kohal.

Saue vallas registreeritud Ehitus sektori ettevõtete arv kokku.

Tabel 52 - Saue vallas registreeritud Ehitus sektori ettevõtete arv suuruse järgi

ETTEVÕTTE TEGEVUSALA	Keskmine	Väike	Mikro	Passiivne	KOKKU
Ehitus	1	13	186	231	431
KOKKU	1	13	186	231	431

Müügitulu. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Ehitusettevõtete müügitulu eelmisel, ehk 2020a. aastal võrreldes 2019. aastaga kasvanud 7,0 M€ ehk 25,87 %.

Tabel 53 - Saue valla Ehitusettevõtete summaarne müügitulu perioodil 2018a. - 2020a.

MÜÜGITULU TEGEVUSALA LÕIKES	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	Sektori muutus	Muutus %
Ehitus	24 131 035	27 339 067	34 411 867	7 072 800	25,87%
KOKKU	24 131 035	27 339 067	34 411 867	7 072 800	25,87%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Ehitus ettevõtete müügitulu langus -2,76 % ja maakonnas väljaspool Tallinna linna -1,42 %.

⁴ Ainult Suured, Keskmised ja Väikese suurusega ettevõtted

Saue valla suurima müügituluga Ehitusettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 54 - Saue valla suurima müügituluga Ehitusettevõtted 2020a.

ETTEVÕTTE NIMI	2018 Müügitulu	2019 Müügitulu	2020 Müügitulu	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
OÜ Eletec	3 213 893	6 666 123	7 934 805	1 268 682	19,03%
OÜ S-Power	3 010 730	5 837 782	7 362 879	1 525 097	26,12%
Tradewell OÜ	0	0	4 279 224	4 279 224	#NUM!
BTI Service OÜ	2 743 926	2 017 505	3 827 047	1 809 542	89,69%
Abetone Ehitus OÜ	2 149 518	2 702 983	2 833 064	130 081	4,81%
Hekal Grupp OÜ	1 508 966	1 699 820	1 740 182	40 362	2,37%
ARMARIUM OÜ	3 350 797	2 372 755	1 546 001	-826 754	-34,84%
NORVIDA OÜ	297 676	96 274	1 544 475	1 448 201	1504,25%
AS Koveti Elekter	4 434 824	2 288 328	1 466 516	-821 812	-35,91%
Top Marine Infra OÜ		693 517	1 325 075	631 558	91,07%
Kokku valimi müügitulu	20 710 330	24 375 087	33 859 268	9 484 181	

Töötajate arv. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, ja need mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Ehitusettevõtete töötajate arv eelmisel, ehk 2020a. aastal langenud 2019. aastaga -45 töötaja võrra. Protsentides on langus -19,15 %.

Tabel 55 - Saue valla Ehitusettevõtete töötajate arv perioodil 2018a. - 2020a.

Töötajate arv tegevusala lõikes	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	Sektori muutus	Muutus %
Ehitus	222	235	190	-45	-19,15%
KOKKU	222	235	190	-45	-19,15%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Ehitusettevõtete töötajate arv langenud -0,12 % ja väljaspool Tallinna linna tõusnud 1,20 %.

Saue valla suurima töötajate arvuga Ehitusettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 56 - Saue valla suurima töötajate arvuga Ehitusettevõtted 2020a.

TÖÖTAJATE ARV ETTEVÕTTES	2018 Töötajaid	2019 Töötajaid	2020 Töötajaid	2019 -> 2020	2019 -> 2020 %
BTI Service OÜ	62	58	52	-6	-10,34%
ARMARIUM OÜ	49	32	34	2	6,25%
AS Koveti Elekter	25	22	22	0	0,00%
Osaühing Rekara Ehitus	19	16	15	-1	-6,25%
Hekal Grupp OÜ	13	12	13	1	8,33%
OÜ Parkimisjoon	15	14	12	-2	-14,29%
Jahho A.M. OÜ	8	9	10	1	11,11%
Seinest Grupp OÜ	6	7	9	2	28,57%
LiftCon OÜ	9	8	9	1	12,50%
Abetone Ehitus OÜ	9	8	8	0	0,00%
Valim KOKKU	215	186	184	-2	

Ettevõtete koondkasum. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Ehitusettevõtete koondkasum viimasel, ehk 2020a. aastal langenud võrreldes eelneva 2019. aastaga. Langus on -1,1 M€ ehk -38,76 %.

Tabel 57 - Saue valla Ehitusettevõtete koondkasum perioodil 2018a. - 2020a.

KASUM TEGEVUSALA LÕIKES	2018 kasum (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	Sektori muutus	Muutus %
Ehitus	2 192 760	2 943 897	1 802 771	-1 141 126	-38,76%
KOKKU	2 192 760	2 943 897	1 802 771	-1 141 126	-38,76%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Ehitusettevõtete koondkasum langenud -9,29 % ja väljaspool Tallinna linna on langus -38,58 %.

Saue valla suurima kasumiga Ehitusettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 58 - Saue valla suurima kasumiga Ehitusettevõtted 2020a.

KASUMI TOP	2018 kasum ☑ (kahjum)	2019 kasum (kahjum)	2020 kasum (kahjum)	2019 -> 2020 €	2019 -> 2020 %
OÜ S-Power	87 877	346 958	341 752	-5 206	-1,50%
OÜ Raksaman	91 739	54 225	250 134	195 909	361,29%
BTI Service OÜ	288 463	19 528	139 266	119 738	613,16%
Hekal Grupp OÜ	59 025	80 145	104 117	23 972	29,91%
OÜ Eletec	37 675	27 411	75 255	47 844	174,54%
Abetone Ehitus OÜ	97 262	159 849	56 372	-103 477	-64,73%
OÜ Parkimisjooon	61 064	15 779	55 944	40 165	254,55%
Jahho A.M. OÜ	12 077	69 843	27 221	-42 622	-61,03%
G & J Katused OÜ		1 256	9 581	8 325	662,82%
Koltsi Kaminad OÜ	-1 882	-8 174	2 748	10 922	100,00%
Valim KOKKU	733 300	766 820	1 062 390	295 570	

Lisandväärtus töötaja kohta. Valimis, millest on välja võetud Passiivsed ettevõtted ja ettevõtted, mis ei ole 2020a. majandusaasta aruannet esitanud, on Saue valla Ehituse keskmine loodud lisandväärtus töötaja kohta viimasel, ehk 2020a. aastal tõusnud võrreldes eelneva 2019. aastaga. Tõus on 1 577 € ehk 3,19%. Tõus on olnud kahel viimasel aastal.

Tabel 59 - Saue valla Ehitusettevõtete keskmine lisandväärtus töötaja kohta perioodil 2018a. - 2020a.

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TEGEVUSALA LÖIKES	LISANDV. ☑ TÖÖTAJA 2018	LISANDV. TÖÖTAJA 2019	LISANDV. TÖÖTAJA 2020	Sektori muutus	Muutus %
Ehitus	40 766	49 378	50 955	1 577	3,19%
KESKMINE	40 766	49 378	50 955	1 577	3,19%

Võrdluseks kogu Harjumaal on sama valimi Ehitusettevõtete keskmine lisandväärtus töötaja kohta langenud -3 435 € ehk -9,28% ja väljaspool Tallinna linna langenud -10 243 € ehk -22,64%. Nende numbrite valguses on Saue valla Ehitusettevõtted 2020a. väga hästi hakkama saanud.

Saue valla suurima lisandväärtusega töötaja kohta Ehitusettevõtted 2020a. on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 60 - Saue valla suurima lisandväärtusega töötaja kohta Ehitusettevõtted 2020a.

SUURIM LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA ☑	LISANDV TÖÖTAJA 2018	LISANDV TÖÖTAJA 2019	LISANDV TÖÖTAJA 2020	Muutus	Muutus %
OÜ S-Power	77 594	208 059	201 577	-6 482	-3,12%
OÜ Eletec	82 403	85 000	132 149	47 149	55,47%
OÜ Raksaman	48 229	40 205	70 984	30 779	76,56%
Hekal Grupp OÜ	46 961	54 992	54 245	-747	-1,36%
Abetone Ehitus OÜ	33 847	51 932	39 100	-12 832	-24,71%
BTI Service OÜ	31 192	23 198	34 579	11 381	49,06%
Jahho A.M. OÜ	36 278	50 280	33 944	-16 336	-32,49%
G & J Katused OÜ		49	29 717	29 668	60546,94%
Osaihing Rekara Ehitus	38 421	28 521	25 862	-2 659	-9,32%
AS Koveti Elekter	35 700	33 352	23 136	-10 216	-30,63%
Valimi keskmine	47 847	57 559	64 529	6 971	12,11%

Ettevõtete geograafiline jaotus Saue vallas

Saue valla arengukavas on Saue vald ruumilise ja funktsionaalse arengu mõttes jaotada kaheksaks kandiks⁵:

- linnaline piirkond (ca 14 000 elanikku);
- Saue ümbruse kant (ca 1800 elanikku);
- Hüüru kant (ca 1200 elanikku);
- Ääsmäe kant (ca 1900 elanikku);
- Laitse-Ruila kant (ca 1550 elanikku);
- Haiba-Kernu kant (ca 660);
- Riisipere kant (ca 1330 elanikku);
- Turba kant (ca 1480 elanikku).

Andmaks ülevaate kantides loodud ettevõtetest ja loodud töökohtades, vaatleme Saue valla ettevõtlusmaastikku nimetatud kantide lõikes.

Ettevõtete arv kantides

2020a. lõpu seisuga oli Saue vallas registreeritud 3 781 ettevõtet, millest 2665, ehk 70,5 % olid registreeritud Linnalises piirkonnas. Eelmine analüüs Saue valla ettevõtlusmaastiku kohta teostati 2016a. majandusaasta andmete põhjal. Selle pärast heidame ka võrdleva pilgu, mis on viimase 4 aasta jooksul muutunud.

Tabel 61 - Ettevõtete arv kantides. 2020a. võrdlus 2016a.

ETTEVÕTETE ARV								Ettevõtte arv		
Saue valla kandid	Suur	Keskmine	Väike	Mikro	Passiivne	KOKKU		seisuga 2016	Muutus	Muutus %
Linnaline piirkond	3	27	78	709	1 843	2 660		2 012	648	32,21%
Hüüru kant	1	2	10	71	172	256		176	80	45,45%
Ääsmäe kant		2	9	54	186	251		160	91	56,88%
Riisipere kant			1	38	136	175		115	60	52,17%
Laitse-Ruila kant				31	121	152		99	53	53,54%
Turba kant				4	35	98		101	36	35,64%
Haiba-Kernu kant				1	33	61		79	16	20,25%
Saue ümbrus				3	13	33		49	31	58,06%
KOKKU	4	31	106	984	2 650	3 775		2 773	1 002	36,13%

Absoluutnumbrites on kõige suurem ettevõtte kasv toimunud Linnalises piirkonnas, kus on lisandunud 648 ettevõtet ja Ääsmäe kandis 91 ettevõtet. Protsentuaalselt on kõige suure tõus toimunud Saue ümbruse, Ääsmäe, Laitse-Ruila ja Riisipere kandis.

Võrreldes realselt tegutsevaid, ehk aktiivseid ettevõtte arvu 2020a. vs. 2016a., siis selles vaates on positiivne, et aktiivsete ettevõtete arv on suurenenud kõikides kantides, kusjuures Linnalises piirkonnas on kasv olnud isegi aeglasem kui ülejäänud kantides. Kõige suurem on olnud ettevõtete kasv Hüüru kandis, kuhu on lisandunud 52 aktiivset ettevõtet ja muutus on koguni 162,5%. Üks põhjustest, miks Hüüru kandis aktiivsete ettevõtete arv kasvab, on ettevõtete kolimine kiiresti arenevasse Angerja tee piirkonda.

⁵ Saue valla arengukava 2021-2030, lk. 5

Tabel 62 - Aktiivsete ettevõtete arv kantides. 2020a. võrdlus 2016a.

ETTEVÕTETE ARV						Ettevõtte arv			
Saue valla kandidid	Suur	Keskmine	Väike	Mikro	KOKKU	seisuga 2016	Muutus	Muutus %	
Linnaline piirkond		3	27	78	709	817	484	333	68,80%
Hüüru kant		1	2	10	71	84	32	52	162,50%
Ääsmäe kant			2	9	54	65	32	33	103,13%
Turba kant				4	35	39	23	16	69,57%
Riisipere kant				1	38	39	21	18	85,71%
Haiba-Kernu kant				1	33	34	19	15	78,95%
Laitse-Ruila kant					31	31	16	15	93,75%
Saue ümbrus				3	13	16	10	6	60,00%
KOKKU		4	31	106	984	1 125	637	488	76,61%

Kui vaadata kahe peamise tegevusala Töötlev tööstus ning Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtteid, siis nende jaotus Saue vallas on toodud järgmistes tabelites. Pane tähele, järgmistes tabelites on reaalselt tegutsevad ettevõtted, ehk Mikro, Väike, Keksimised ja Suured ettevõtted. Suurim kasv on tulnud keskmise ja väikese suurusega ettevõtete hulgas. Kui 2016a. aastal oli keskmise suurusega Töötleva tööstuse ettevõtteid 7, siis 2020a. aastal on neid juba 13. Sama sektori väikeettevõtteid oli 2016a. 23 ja 2020a. oli nende arv 40. Töötleva tööstuse ettevõtete arvu kasv on marginaalne 2016a. 83 ettevõttelt 2020a. vastavalt 88 ettevõtteni.

Tabel 63 - Töötleva tööstuse ettevõtete arv kantides. 2020a. võrdlus 2016a.

ETTEVÕTETE ARV						Ettevõtte arv			
Saue valla kandidid	Suure	Keskmine	Väike	Mikro	KOKKU	seisuga 2016	Muutus	Muutus %	
Linnaline piirkond			9	28	64	101	81	20	24,69%
Hüüru kant		1	2	6	4	13	7	6	85,71%
Haiba-Kernu kant					8	8	5	3	60,00%
Riisipere kant				1	5	6	4	2	50,00%
Saue ümbrus				1	3	4	4	0	0,00%
Turba kant				3	1	4	5	-1	-20,00%
Ääsmäe kant			2	1	1	4	6	-2	-33,33%
Laitse-Ruila kant					2	2	2	0	0,00%
KOKKU		1	13	40	88	142	114	28	24,56%

Hulgi- ja jaekaubanduse ettevõtte hulgas on kasv olnud veelgi suurem. Ääsmäe kandis on kasv koguni 900%. Linnalise piirkonna Hulgi- ja jaekaubanduse tegevusala ettevõtete kasv on kõigest 69,7%. Andmete õige tõlgendamise huvides olgu öeldud, et kasvu juhivad mikroettevõtted. Kui 2016a. seisuga oli Saue vallas 96 Hulgi- ja jaekaubanduse tegevusala ettevõtet, siis 2020a. oli nende arv kasvanud täpselt kaks korda 192 ettevõtteni.

Tabel 64 - Hulgi- ja jaekaubandus ettevõtete arv kantides. 2020a. võrdlus 2016a.

ETTEVÕTETE ARV						Ettevõtte arv			
Saue valla kandidid	Suur	Keskmine	Väike	Mikro	KOKKU	seisuga 2016	Muutus	Muutus %	
Linnaline piirkond		3	12	14	139	168	99	69	69,70%
Hüüru kant				3	18	21	4	17	425,00%
Ääsmäe kant				1	9	10	1	9	900,00%
Turba kant					7	7	3	4	133,33%
Haiba-Kernu kant					6	6	1	5	500,00%
Saue ümbrus					5	5	1	4	400,00%
Riisipere kant					5	5	2	3	150,00%
Laitse-Ruila kant					3	3	3	0	0,00%
KOKKU		3	12	18	192	225	114	111	97,37%

Täistöökohale taandatud töötajate arve Saue valla erinevates kantides

2020a. täistöökohale taandatud töötajate arvu puhul on valimist välja jäetud ettevõtted, kelle puhul on tuvastatud, et nende tegelik tegevuskoht on väljaspool Saue valda. Kõiges suurem mõju avaldub nn. Hessburger grupi ettevõtete välja jätmisest sellest valikus. 2016a. andmete puhul tagasiulatuvat sarnast filtreerimist ei olnud võimalik teha.

Tabel 65 - Kandis loodud täistööajale taandatud töökohtade arv

TÖÖTAJATE KESMINE ARV TAANDATUNA									
TÄISTÖÖAJALE									
Saue valla kandid	Suur	Keskmine	Väike	Mikro	KOKKU	Elanike arv kandis	Tööturul aktiivsed	Töökohti / aktiivne	
Linnaline piirkond	198	1 934	991	1 013	4 136	14 000	5 670		0,73
Hüüru kant	224	368	199	116	907	1 200	486		1,87
Ääsmäe kant		119	115	72	306	1 900	770		0,40
Turba kant			61	68	129	1 480	599		0,22
Haiba-Kernu kant			16	79	95	660	267		0,36
Saue ümbrus			62	19	81	1 800	729		0,11
Riisipere kant			13	59	72	1 330	539		0,13
Laitse-Ruila kant				52	52	1 550	628		0,08
KOKKU	422	2 421	1 457	1 478	5 778	23 920	9 688		0,60

Eelolevas tabelis on elanike arv kandis võetud Saue valla arengukavast⁶. Tööturul aktiivsete elanike arv on saadud lahutades kandi elanike arvust proportsionaalne Statistikaameti andmetel Saue vallas keskmine ülalpeetavate⁷ protsent elanikke. Tabelis on erasektor poolt loodud töökohtade arv Saue vallas. See number ei sisalda avaliku sektori poolt loodud töökohtade arvu. Ainult ühes kandis on loodud töökohtade arv suurem kui kandi tööturul aktiivsete elanike arv, see on Hüüru kant. Linnalises piirkonnas on erasektori poolt loodud töökohtade arv 27% väiksem kui kandi tööturul aktiivsete elanike arv. Kolmes kandis – Saue ümbruse kant, Riisipere kant ja Laitse-Ruila kant on erasektori poolt loodud töökohtade arv suurusjärgus 10% kandi tööturul aktiivsete elanike arvust.

Loodud töökohtade võrdlus 2016a. töökohtade arvuga.

Tabel 66 - Saue valla kantides loodud erasektori töökohtade võrdlus 2016a. töökohtade arvuga

TÖÖTAJATE KESMINE ARV TAANDATUNA									
TÄISTÖÖAJALE									
Saue valla kandid	Suur	Keskmine	Väike	Mikro	KOKKU	Töökohtade arv 2016a.	Muutus	Muutus %	
Linnaline piirkond	198	1 934	991	1 013	4 136	5 405	-1 269	-30,68%	
Hüüru kant	224	368	199	116	907	638	269	29,66%	
Ääsmäe kant		119	115	72	306	262	44	14,38%	
Turba kant			61	68	129	173	-44	-34,11%	
Haiba-Kernu kant			16	79	95	54	41	43,16%	
Saue ümbrus			62	19	81	85	-4	-4,94%	
Riisipere kant			13	59	72	77	-5	-6,94%	
Laitse-Ruila kant				52	52	49	3	5,77%	
KOKKU	422	2 421	1 457	1 478	5 778	6 743	-965	-16,70%	

Siinkohal vajab selgitamist, mis on mõjutanud täistöökohaga töötajate arvu langemist 2020a. võrrelduna 2016a. andmetega. Esimeseks teguriks on, et analüüsi koostamise aluseks oleva äriregistri väljavõtte teostamise ajal 30. oktoober 2021a. oli 30% ettevõtetest 2020a. majandusaasta aruanne veel esitamata. Teiseks on 2020a. andmete puhul välja filtreeritud Saue vallas registreeritud, aga väljaspool Saue valda tegutsevate ettevõtete töötajate arv. Selle tõttu on 2020a. andmed suurusjärgus 400 kuni 500 töötaja võrra väiksemad. Kolmandaks, oli 2016a. andmetes ettevõtte Harmet OÜ ja selle sidusettevõtete registriaadressid

⁶ Saue valla arengukava 2021-2030, lk. 5

⁷ <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/piirkonnad/harju-maakond/saue-vald>

Saue vallas. Tänapäevaks on Harmet OÜ tegevus üle viidud Kumna külla Harku vallas ja osade sidusettevõtete tegevus Keila linna. Mõju 2020a. töötajate arvule suurusjärgus 300 kuni 400. Kõik eelnimetatud ettevõtetega seotud muutused mõjutavad Linnalise piirkonna töötajate arvu. Kõigi nende meetodiliste ja ettevõtete tegevusega seotud muudatuste mõju Linnalise piirkonna töötajate arvule on suurusjärgus 1 200 kuni 1 300

Analüüs KOVi ja ettevõtjate tegevustest, mis toovad tulevikus kaasa positiivseid muutusi ettevõtluskeskkonna arengus.

Sissejuhatus

Eesti demograafiline ja tömbekeskuste geograafiline areng on mõjutatud samadest seaduspärasustest, mis on mõjutanud Lääne- ja Kesk Euroopa riikide arengut. Näiteks esmalt nii ettevõtluse kui elanikkonna koondumine tömbekeskustesse ning seejärel tömbekeskuste laienemine. Mille tulemusel ressursimahukamad ettevõtted, eelkõige just töötleva tööstuse ettevõtted, liiguvad tömbekeskuse südamest, selle äärealadele. Mis omakorda mõjutab elanikkonna, ehk töötajate liikumist töökohtadele lähemale.

Arenguseire keskus on oma analüüsis „Eesti Regionaalse Majanduse Stsenaariumid 2035“⁸ välja toonud 4 erinevat võimalikku stsenaariumi. *Stsenaarium 1. Suur-Tallinn*, mida kõige paremini iseloomustab pealinna regiooni pakutava eluviisi jätkuv populaarsus, mistõttu jätkub inimeste ja ressursside koondumine Tallinna linnaregiooni, vähemal määral ka Tartu ja Pärnu ümbrusse. *Stsenaarium 2. Kasvukeskuste Eesti*. Stsenaariumi tõuketeguriks on pealinnaregiooni elukalliduse kiire kasv ja elukeskkonna halvenemine – ummikud, pendeldamisele kuluv aeg, õhu kvaliteet –, aga ka kõrgema keskmise vanusega seostuv eelistatavalt rahulikum elulaad kui uus mood. Elanikkond koondub küll edaspidigi linnadesse, kuid see toimub suuremate maakondlike tööturualade ümbrusesse. *Stsenaarium 3. Ökokapitalistlik Eesti*. Tulemuseks on, et eelistatuim elukoht on suure tõhususega linnasüdames, kus on säästlik ühistransport ning toimiv ringmajandus – jäätmete ke on viidud miinimumini. Maapiirkondades jätkub inimeste väljavool ning suureneb tööpuudus, sest tegevuskeskkond on väikeettevõtluseks ebasoodne. *Stsenaarium 4. Ökokogukondade Eesti*. Koos keskkonnasäästlike uusasukatega paraneb maapiirkondade elukvaliteet ning füüsiline keskkond. Kogukonna mõju suurenemine tekitab omanäolisi sotsiaalseid kooslusi, kus võivad domineerida erinevad väärtussüsteemid.

Saue vallal on võimalik võita kõikide stsenaariumite realiseerumise puhul. Kõige suuremat kasu saaks Saue vald just teise stsenaariumi realiseerumisel. Sellisel juhul suureneks konkurents teiste nn. kuldse ringi kuuluvate valdadega, et stimuleerida nii ettevõtete kui elanike liikumist Tallinnast kui ka teistest Eesti maakondadest just Saue valda. Seetõttu keskendumine käesolevas analüüsis just tegevustele, mis aitaksid Saue vallal olla valmis just teise stsenaariumi realiseerumiseks.

Maakondlike Arenduskeskuste võrgustik, mis hõlmab arenduskeskusi kõikides maakondades, sealhulgas Harjumaal kus tegutseb Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, on analüüsinud potentsiaalseid tegevusi, mis aitaksid kaasa nii ettevõtluse kui ka elukeskkonna arengule omavalitsuses. Järgnev on kokkuvõtte ideedest ja tegevustest, mis korduvad erinevates uuringutes ja mõttetalgutel kõige sagedamini.

Tööstusalade loomine omavalitsuse territooriumil.

Töötleva tööstuse ettevõtted avaldavad otsest mõju piirkonna tööhõivele. Hinnanguliselt aitab iga töötlevas tööstuses loodud töökoht, luua vajaduse 1 täiendava töökoha loomiseks väljaspool töötleva tööstuse sektorit. Euroopa komisjoni poolt tellitud uuringu kohaselt mõjutab tööhõive töötlevas tööstuses otseselt ka teiste sektorite töökohtade loomist⁹. Hinnanguliselt tekib 1 töökoha loomisel töötlevas tööstuses vajaduse 1

⁸ <https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2019/02/Eesti-regionaalse-majanduse-stsenaariumid-2035.pdf>

⁹ SWD(2012) 297 final. „INDUSTRIAL POLICY COMMUNICATION UPDATE A STRONGER EUROPEAN INDUSTRY FOR GROWTH AND ECONOMIC RECOVERY“ Brussels, 10.10.2012

täiendava töökoha järele tootmist teenindavates sektorites – tarnsport ja logistika, turundus, juriidiline nõustamine, toitlustus, jne.

Töötleva tööstuse jaoks vajaliku infrastruktuuri mõju analüüsid keskendutakse tavaliselt just tööstusaladele. Samas Saue valla kontekstis on tuvastatav ka vajadus ettevõtete toimimiseks vajaliku infrastruktuuri järgi ka väljaspool Saue Linnalist piirkonda ja Saue ümbruse kanti. Intervjuerides Laitse-Ruila, Haib-Kernu, Riisipere ja Turba kandi ettevõtjaid tõstatasid mitmed neist probleemi, et nendes piirkondades puuduvad hooned, kuhu tootmist laiendav ettevõtte saaks ümber kolida. Ettevõtjad ise nimetavad seda probleemi kui „kõik nõukaaegsed kolhoosi hooned on juba kasutuses või lagunened“. Tegelik ettevõtjate vajadus on ettevõtte laienemisel omada võimalust laiendada tootmist samas kandis uutele pindadele, ilma suuremahuliste investeeringute tegemist hoonete nullist ehitamiseks. Kasvuettevõtte puhul on vajadus omada võimalust liikuda väiksemalt tootmispinnalt suuremale ja võimalust järelturul müüa või välja rentida väikseks jäänud tootmispind järgmisele ettevõttele. Sellise võimaluse puudumine kiirendab ettevõtete koondumist suurematesse tömbekeskustesse.

Tööstusalade arendamine saab toimuda ainult tihedas koostöös kohaliku omavalitsuse ja ettevõtjate vahel. Küsimusele, kas kohalik omavalitsus peaks ka omalt poolt investeerima tööstusalade arendamisse saab tugineda hiljutisel Maakondlike Arenduskeskuste võrgustikku kuuluva Lõuna-Eesti keskuse¹⁰ poolt tellitud uuringule. Uuringus analüüsiti erinevate KOV meetmete reaalsel mõju kohaliku omavalitsusele. Konkreetse uuringu järelduseks oli, et KOV poolt tehtud investeering, suurusjärgus 150 000 €, tööstusala rajamisse puhul oli tulu-kulu määr 3,09. Tööstusalade rajamise meede oli kahe parima meetme seas ning panus töökohtade loomisega järgnevatel aastatel oli suurusjärgus 20 töökohta aastas. Nendest 75% töökohtadest olid täidetud sama omavalitsuse elanike poolt. Kindlasti ei saa sama proportsiooni üks ühele üle kanda Saue vallale, sest Saue vald asub suure tömbekeskuse, ehk Tallinna külje all. Erinevuseks, on ka pealinna ümbruses toimuv Tallinna ja nn. kuldse ringi kuulutatavate omavalitsuste vahel igapäevane pendelränne. Samuti toimub pendelränne kuldse ringi omavalitsuste vahel. Küll aga saab Saue vald suurendada erinevate meetmetega seda, et kohaliku omavalitsuse territooriumile loodud töötleva tööstuse ettevõtete töötajad valiksid elukohana just Saue valla.

Tagasiside ettevõtjatelt. Saue Linnalise piirkonna ettevõtted tunnustasid vallas toimuva arenguna Gate Tallinn piirkonna arendamist.

Infrastruktuuri ja logistika arendamine.

See sisaldab kolme komponenti – (i) tööstusalade sisemine infrastruktuur, (ii) ligipääsuteed tööstusaladele mis võimaldavad ligipääsu ka rasketehnikale ja (iii) ühistransport. Tööstusala ligipääsu teede ja maanteed arenduse osas on vajalik koostöö kohaliku omavalitsuse ja riigi sh. Transpordiametiga.

Ühistranspordi, täpsemalt töötajate veoga seotud transpordiga, seoses on ettevõtjatel suured ootused kohaliku omavalitsuse poolsele abile. See on üks kahest peamisest ootusest kohaliku omavalitsusele, mida ettevõtjad intervjuude ajal lauale tõstsid. Saue Linnalise piirkonna ja Saue ümbruse kandi ettevõtete puhul on suundadeks, kust tulevad töötajad vastavalt – Tallinna suunda ja Keila-Paldiski suund. Hüüru kandi ettevõtetesse toimub töötajate saabumine Tallinna (Lasnamäe) ja Keila suunalt.

¹⁰ Keskuse nimi ja konkreetne analüüsitud tööstusala on ülevaate autorile teada. Konkreetse nime avaldamiseks on vaja küsida luga uuringu tellijalt.

Intervjueeritud ettevõtjad tõid viimase aasta positiivse infrastruktuuri arenguga välja Tallinna ringtee Kanama–Keila 2+2 teelõigu ehituse.

Vatsla ümbruses tegutsevad ettevõtjad tõstsid lauale soovi Tammi tee korrastamiseks, et lühendada transpordi aega Tallinna suunal.

Elukeskkonna arendamine.

Ilma tööealise elanikkonna kasvuta ei ole piirkonnas areng võimalik, sh. igasuguse ettevõtluse, eriti töötleva tööstus ja tehnoloogia valdkonnas. Elukeskkonna loomine tööstusalade läheduses aitab tõsta tööstuslike atraktiivsust kohalikus omavalitsuses. Elukeskkonna arendamine aitab tõsta tööstuslikes loodavate töökohtade kohalike elanikega täitmise määra. See omakorda suurendab kohaliku omavalitsuse maksudest laekuvat tulu. Siin on tähtis tihe koostöö kohaliku omavalitsuse ja ettevõtjate vahele, kus kohaliku omavalitsuse roll on planeerida vajalik mahus alasid elukondliku ehituse jaoks. Lisaks vajalike teenuste, sealhulgas alus-, põhi- ja keskkorralduse asutuste loomine.

Positiivse faktorina saab välja tuua, et võrreldes eelnevate Harju maakondade jaoks tehtud analüüsidega ja nende käigus teostatud ettevõtjate intervjuerimisega on käesoleva analüüsi käigus intervjueritud ettevõtjad andnud positiivset tagasisidet Saue valla tegevusele.

Üks konkreetne ettepanek elukeskkonna arendamiseks, kus saavad teha koostööd nii omavalitsus kui ka ettevõtjad, oli kaaluda kaasava eelarve rakendamist sarnaselt Tartu linna kaasavale eelarvele.

Taastuvenergia kasutuselevõtu arengu toetamine.

Ühelt poolt Euroopa Liidu seatud kliima eesmärgid ning vastavad direktiivid ja teiselt poolt ka tarbijate poolne surve tagada kestlik ja jätkusuutlik elukeskkond, on pannud töötleva tööstuse ettevõtetele täiendava surve suurendada taastuvenergia kasutamist. 2021a. teisel poolaastal kiirelt kasvavad elektri ja maagaasi hinnad on kannustanud ettevõtjaid kaaluma investeringuid taastuvenergia kasutamiseks ja tootmiseks. Töötleva tööstuse ettevõtjate jaoks tähendab investering taastuvenergia tootmisesse eelkõige päikesepaneelide paigaldamist tootmishoonete katustele ja ka päikeseparkide rajamist enda territooriumile aga ka tööstusala vahetusse lähedusse.

Siin on kohalikul omavalitsusel suur roll, et juba uute tööstusalade planeerimisel ja üldplaneeringu koostamisel, ette näha võimalused taastuvenergia parkide loomiseks (maa, kaasnevad rajatised, ühenduskohad elektriliinidega, jms) planeeringutes.

Euroopa Liit on Next Generation EU paketiga taaste- ja vastupidavusrahastu¹¹ (Recovery and Resilience Facility (RRF) eraldanud Eestile 880 miljonit kuni 1,1 miljardit euro, millest 45 miljonit on kinnitatud "Energeetika investeringud taastuvenergia osakaalu kasvatamise meetme rakendamiseks". Selle meetmega toetatakse:

- Elektrivõrgu tugevdamise programm taastuvenergia tootmisvõimekuse tõstmiseks ning kliimamuutustega (nt tormid) kohanemiseks – võrguinvesteringud, millega tekib juurde täiendavalt kuni 600 MW taastuvenergia liitumisvõimsusi.

¹¹ <https://rrf.ee/>

- Tööstusalades energia tootmise hoogustamise programm- tööstusalade juures elektri tootmiseseadmete elektrivõrguga liitumise toetamine eesmärgiga hoogustada energia tootmise ja tarbimise koondumist ühte piirkonda (tööstusalasse).

Eeltoodud meetme kasutamine nõuab tihedat koostööd kohaliku omavalitsuse ja ettevõtjate vahel, kus omavalitsuselt oodatakse kiiret tegevust arengukavade koostamisel ja kinnitamisel ning vajalike ehituslubade väljastamisel.

Lisaks on eraldatud 47 miljonit euro Korterelamute ja väikeelamute energiatõhususe suurendamiseks.

Kiire internetiühendus.

Vaatamata Eesti väga heale mobiilse interneti 4G levialale ja suhteliselt soodsale hinnale, ei kata see ettevõtete vajadusi. Kaasaegsed tootmise ja ressursside planeerimise lahendused (ERP, MRP) on peamiselt pilvepõhised rakendused. Tänu pilvepõhiste rakenduste kasutamisel saavad ettevõtted vähendada IT riistavara haldusega ja ka turvalisuse tagamisega seotud kulusid ning maandada vastava valdkonna spetsilistide nappusest tulenevaid riske. Samas suurendab pilvepõhiste rakenduste kasutamine hüppeliselt nõudeid internetiühenduse mahtudele ja stabiilsusele. Nende nõudmiste tagamiseks tavalisest 4G mobiillevist enam ei piisa, vaid oleks vaja optilise valguskaabli olemasolu.

Ülevaade ettevõtlust ja ettevõtluskeskkonda arendavatest meetmetest Harjumaal ja teistes maakondades.

Järgnevas loetelus on toodud maakondade ja omavalitsuste kaupa meetmed, mida pakuvad kohalikud omavalitsused.

Ülevaade kohalike omavalitsuste poolt pakutavatest toetustest Eestis

Harjumaal

Meile teadaolevalt väljaspool Tallinna linna ühelgi Harjumaal KOV-il ettevõtjatele toetusmeetmeid ei ole.

Tallinna linn

Tallinna linna poolt pakutavad meetmed

- Väikeettevõtja digilahenduste toetus. www.tallinn.ee/Teenus-Vaikeettevotja-digilahenduste-toetus
Toetust saab taotleda Eesti äriregistris Tallinna aadressile registreeritud äriühing, mille viimase 12 kuu käive jääb Maksu- ja Tolliametilt avaldatud andmetel vahemikku 20 000 kuni 400 000 eurot. Toetust antakse ettevõttes varem mitte kasutusel olnud digilahenduse soetamiseks või arendamiseks kuni 6000 eurot ühe ettevõtja kohta kalendriaastas. Toetuse maksimaalne määr on 70% tegelikult tehtud abikõlblikest kuludest. Mõju analüüsi sellele meetmele tehtud ei ole või ole seda avalikustatud. Kuna meetme tingimustes ei ole töökohtade loomist või säilitamist, siis mõju omavalitsuse maksulaekumisele on pigem tagasihoidlik.
- Väikeettevõtja välismessi toetus. www.tallinn.ee/Teenus-Vaikeettevotja-valismessitoetus
Toetust saab taotleda Eesti äriregistris Tallinna aadressile registreeritud äriühing või FIE, viimase majandusaasta käive jääb vahemikku 20 000 kuni 400 000 eurot. Toetust saab taotleda kuni 8 000 eurot ühe taotleja kohta kalendriaastas. Toetuse maksimaalne määr on 80% tegelikult tehtud abikõlblikest kuludest. Mõju analüüsi sellele meetmele tehtud ei ole või ole seda avalikustatud. Kuna meetme tingimustes ei ole töökohtade loomist või säilitamist, siis mõju omavalitsuse maksulaekumisele on pigem tagasihoidlik.
- Messitoetus. www.tallinn.ee/Teenus-Messitoetus
Tallinna väike- ja keskmise suurusega ettevõtted ning FIE, kes plaanivad osaleda Eestis toimuvatel messidel, mis on suunatud ärikontaktide loomisele; uute turustuskanalite leidmisele või müügi edendamisele. Toetuse määr on 1 000 eurot ühe taotleja kohta kalendriaastas. Toetuse maksimaalne määr on 50% tegelikult tehtud abikõlblikest kuludest.
- Praktikajuhendaja toetus. www.tallinn.ee/Teenus-Praktikajuhendaja-toetus
Toetust saab taotleda Eesti äriregistris Tallinna aadressile registreeritud äriühing, mis on tegutsenud vähemalt ühe majandusaasta ja omab vähemalt ühte täiskohaga töötajat. Toetust antakse praktikajuhendajale õppepraktika toimumise ajal praktikandi juhendamisega seotud lisatöö tasustamiseks 4 eurot ühe juhendamistunni kohta, sh kõik töötasult makstavad ja kinnipeetavad maksud ja maksed. Toetuse piirmäär ühe taotleja kohta kalendriaastas on 3 000 eurot. Toetust antakse abikõlblike kulude katmiseks 100% ulatuses abikõlblikest kuludest. Mõju analüüsi sellele meetmele tehtud ei ole või ole seda avalikustatud. Kuna meetme tingimustes ei ole töökohtade loomist või säilitamist, siis mõju omavalitsuse maksulaekumisele on pigem tagasihoidlik.

Hiiu maakond

Hiiu maakond KOV toetused ettevõtjatele puuduvad

Ida-Viru maakond

Narva linna poolt pakutavad toetused:

- Alustavate ettevõtjate projekti kaasfinantseerimine. www.investinnarva.ee/et/ettev-tete-jaoks/ettev-tluse-toetamise-s-steem-linnas/alustavate-ettev%C3%B5tjate-projektide/
Alustavad ettevõtjad võivad saada kaasfinantseerimist projektidele maksimaalselt 50% esitatava projekti kogusummast, kuid mitte rohkem 3 000 eurot. Meetme eesmärk on vähendada töötuse määra piirkonnas, miinimumprogrammiga aidata töötutel luua endale töökoht ning maksimum programmiga luua täiendavaid töökohti. Sarnaselt Maakondlike Arenduskeskuste poolt antava Starditoetusega, tasub alustav ettevõtja saadud toetuse ulatuses riikleke ja tööjõumakse juba esimese 6 kuu jooksul. (Arvestuse aluseks on Ida-Virumaa keskmine brutopalk 2021a. III kvartalis.)
- Toetus messidel osalemiseks. www.investinnarva.ee/et/ettev-tete-jaoks/ettev-tluse-toetamise-s-steem-linnas/toetus-messidel-osalemiseks/
Toetatakse Narva linna väike- ja keskmise suurusega ettevõtete ning füüsilisest isikust ettevõtjate osalemist messidel. Toetuse ülemmääraks on 1 597,79 eurot ühe taotleja kohta kalendriaastas, kuid mitte rohkem 50 % messi kogukuludest. Mõju analüüsi sellele meetmele tehtud ei ole või ei ole seda avalikustatud. Kuna meetme tingimustes ei ole töökohtade loomist või säilitamist, siis mõju omavalitsuse maksulaekumisele on pigem tagasihoidlik.

Sillamäe

- Sillamäe alustavate ettevõtjate projektide kaasfinantseerimise toetus. <https://www.sillamae.ee/toetused-ja-tugisusteemid>
Kaasfinantseerimise ülemmääraks on 20% projekti kogusummast, kuid mitte rohkem kui 500 eurot.

Jõgeva maakond

Jõgeva vald toetab ettevõtteid läbi klubilise tegevusega, toetades ettevõtjate külastusreise teistesse maakondadesse ja pakudes abi käsitöölaadade korraldamisel. Covid kriisi ajal pakutakse soodustust ettevõtete reklaami avaldamises valla lehes

Lääne maakond

Lääne-Nigula vald

- Ettevõtlustoetus. <https://www.laanenigula.ee/tule-meile-ettevotjaks->
1 kord aastas avatakse taotlusvoor toetuse saamiseks 4 erinevas kategoorias: laada-messitoetus, juurdepääsuteede korrastamine ja ruumide kohandamine, võrkudega liitumine ja toetus seadmete soetamiseks. Toetuse suurus kuni 5 000 euro, millele lisandub omaosalus vähemalt 50%.

Vormsi vald

- Ettevõtlustoetus. Ettevõtlustoetust saab taotleda äriühing või füüsilisest isikust ettevõtja, mille aadressiks Äriregistris on märgitud Vormsi vald. Ettevõtlustoetus on suunatud toetus stardi- ja arendusprojektidele (s.h. turundus-, investeerimis- ja teised sarnased projektid), mis tugevdavad Vormsi

majanduskeskkonda. Taotlejale võib saada ühes taotlusvoorus maksimaalselt 60% eelarves ettevõtlustoetusteks ettenähtud summat.

Lääne-Viru maakond

Rakvere linn

- Soodustingimustega krundid greenfield tööstusparkides.

Tapa vald

- Alustava ettevõtja, esmasest registreerimisest mitte rohkem kui 36 kuud, toetus 5 000 euro, omafinantseering vähemalt 20%. Meede omab positiivset mõju omavalitsuse makselaekumisele. Ettevõtja tasub tööjõumaksetena juba esimesel aastal rohkem, kui toetuseks saadud summa. Seda eeldusel, et ettevõtja endale ja töölistele makstav töötasu on piirkonna keskmine töötasu. Samuti vähendab meede valas töötute hulka.

Vinni vald

- Alustava ettevõtja, esmasest registreerimisest mitte rohkem kui 36 kuud, toetus 3 000 euro, omafinantseering vähemalt 40%. Meede omab positiivset mõju omavalitsuse makselaekumisele. Ettevõtja tasub tööjõumaksetena juba esimesel aastal rohkem, kui toetuseks saadud summa. Seda eeldusel, et ettevõtja endale ja töölistele makstav töötasu on piirkonna keskmine töötasu.

Väike-Maarja vald

- Alustava ettevõtja, esmasest registreerimisest mitte rohkem kui 24 kuud, toetus 3 000 euro, omafinantseering vähemalt 25%. Meede omab positiivset mõju omavalitsuse makselaekumisele. Ettevõtja tasub tööjõumaksetena juba esimesel aastal rohkem, kui toetuseks saadud summa. Seda eeldusel, et ettevõtja endale ja töölistele makstav töötasu on piirkonna keskmine töötasu. Samuti vähendab meede valas töötute hulka.

Põlva maakond

Põlva vald

- Ettevõtlustoetus www.polva.ee/ettevotlustoetus1
Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa jätkusuutlike, kasvule orienteeritud väikeettevõtete arengule ja laienemisele ning neis ettevõtetes uute töökohtade loomisele. Toetuse eraldamise kaudu toetatakse ja arendatakse väikeettevõtlust Põlva vallas. Abikõlblikeks kuludeks on ainult uute töökohtade loomisega otseselt seotud põhivara soetamise ja sellega kaasnevad kulud. Uus töökoht on loodav täistööajaga töökoht, mida ei ole eelnenud 12 kuu jooksul toetuse taotleja ega temaga tulumaksuseaduse mõistes seotud äriühingus varem olnud. Toetust eraldatakse vastavalt loodud töökohtadele järgmiselt: kahe uue töökoha loomisel 4 000 eurot, kolme uue töökoha loomisel 6 000 eurot, nelja uue töökoha loomisel 8 000 eurot, viie uue töökoha loomisel 10 000 eurot. Toetust antakse abikõlblike kulude katmiseks maksimaalselt 50% ulatuses projekti eelarve mahust. Omafinantseeringu määr on vähemalt 50% abikõlblikest kuludest. Vald ei ole teinud täpset statistikat meetme mõju kohta. Meede omab kindlasti positiivset mõju nii piirkonna tööhõive suurendamisele ja ka töötute hulga vähendamisele. Sama meede ei ole üle kantav

piirkondadesse, kus suure tõenäosusega täidetakse loodav töökohta naaber omavalitsuses elavate töötajate poolt. Ehk sarnane meede ei omaks samasugust mõju Saue vallas.

Kanepi vald

- Alustava ettevõtluse toetamine kanepi.kovtp.ee/alustava-ettevotluse-toetamine
Alustava ettevõtluse toetamise eesmärgiks on ettevõtlusega alustamise stimuleerimine, alustava väikeettevõtluse toetamine ja arendamine ning selle kaudu uute töökohtade loomine Kanepi valda. Taotluse toetuse saamiseks võivad esitada äriühingud ja füüsilisest isikust ettevõtjad, kes alustavad tegevust või on tegutsenud kuni üks aasta ning taotleja on registreeritud ja tegutseb peamiselt Kanepi valla haldusterritooriumil.

Pärnu maakond

Pärnu linn

- Pärnu linna ettevõtlustoetus. <https://parnu.ee/index.php/linnakodanikule/areng-ettevotlus/ettevotlustoetused>
Ettevõtlustoetuse eesmärgiks on Pärnu linna väikeettevõtete konkurentsivõime suurendamine ning selle kaudu Pärnu linnas ettevõtluse arendamine. Taotleja peab olema väikeettevõtte, st ettevõttes töötab vähem kui 50 töölisi ja ettevõtte aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot. Toetuse alammääraks on 1 000 eurot ja ülemmääraks 5 000 eurot ühe taotleja kohta kalendriaastas. Taotluse eelarves peab olema ette nähtud omafinantseering, mille suurus on vähemalt 30% projekti kogumahust.

Rapla maakond

- KOV haldab ja arendab ettevõtlusalasid Kohilas ja Järvakandis.

Saare maakond

Saaremaal ettevõtetele suunatud toetused puuduvad.

Tartu maakond

Tartu linn

- Toetusmeede tootmise ja teenuste digitaliseerimiseks. tartu.ee/et/digitaliseerimise-toetus
Digitaliseerimiseks makstava toetuse suuruseks on kavandatud kuni 5 000 eurot ettevõtte kohta ja ettevõtte omafinantseering peab katma kuludest vähemalt 30 protsenti. Tartu linna 2021. aasta eelarves on toetuse andmiseks eraldatud 50 000 eurot. Arvestades maksimaalset toetust ühe ettevõtte kohta ja toetuse eelarvet, on tegemist pigem poliitilise otsusega toetust jagada kui reaalse ettevõtteid abistava meetmega.

Valga maakond

Valgamaa kohalikud omavalitsused ettevõtjatele toetusi ei paku.

Viljandi maakond

Mulgi vald

- Alustava ettevõtja starditoetus. mulgivald.ee/alustava-ettevotja-starditoetus
Toetuse ülemmääraks on maksimaalselt 50% projekti maksumusest, kuid mitte rohkem kui 5 000 (viis tuhat) eurot ning omafinantseeringu suurus peab olema vähemalt 20% projekti kogumaksumusest. Toetust jagatakse vastavalt eelarvelistele võimalustele, 2021a. planeeritud 15 000 euro, ehk 3 kuni 4-le potentsiaalsele ettevõtjale.

Kahes omavalitsuses, Viljandi vald ja Põhja Sakala vald, haldab ja arendab kohalik omavalitsus munitsipaalomandis olevaid tööstusalasid.

- Viljandi vald, Mäeltküla : www.viljandivald.ee/maeltkyla-toostuspark
- Põhja Sakala vald, Suure-Jaani tööstuspark: toostusala.suure-jaani.ee/

Võru maakond

Rõuge vald

- Ettevõtlustoetus. rouge.kovtp.ee/ettevotlustoetus
Rõuge valla ettevõtjad/ettevõtted (FIE-d, OÜ-d, AS-id) saavad taotleda toetust ettevõtlusega alustamiseks, ettevõtluse arenguga seotud investeeringuteks ning ettevõtja koolitusteks ja praktiliste erialaste oskuste omandamiseks. Ettevõtlustoetuse (sh koolitustoetuse) ülemsumma on 1 000 eurot. Ettevõtja peab tagama rahalise omafinantseeringu vähemalt 30% taotletavast toetussummast. Juhime tähelepanu sellele, et ettevõtlustoetust saab maksimumsumma ulatuses taotleda üks kord kolme eelarveaasta jooksul.

Hinnang KOV ettevõtlustoetuste mõjust ettevõtluse arengule kohalikus omavalitsuses

Küsid kohalike omavalitsustelt informatsiooni eelloetletud meetmete tasuvusanalüüsi kohta, andsid enamus tagasisidet, et detailset tasuvusanalüüsi ei ole tehtud. Hinnatud on ainult kas toetust saanud ettevõtted on suutnud jätkata oma arengut – kasvatada käivet ja luua uusi töökohti. Samas, ei ole analüüsis võrreldud toetust saanud ettevõtet teiste sarnaste ettevõtetega, analüüsid kas toetust saanud ettevõtte on arenenud kiiremini kui toetust mitte saanud valim.

Kindlasti annavad kohalikele omavalitsusele reaalselt positiivset maksude laekumise suurenemise mõju need meetmed, millega pannakse ettevõtjale kohustus luua omavalitsuses uusi töökohti. Piirkondades, kus on suurem töötuse määr ja kust toimub tööjõu pendelränne teistesse omavalitsustesse on mõju selge, sest juba 1 – 2 aasta jooksul laekub maksutuluna rohkem kui toetuseks jagatavad summad. Saue valla kontekstis, sellised toetused suure tõenäosusega ei toimiks. Tänu lähedusele Tallinnaga toimub vallast pealinnaga tihe kahesuunaline tööjõu liikumine.

Saue valla ettevõtlusmaastiku võrdlus Harjumaa teiste omavalitsustega

NB! Käesolevas peatükis on arvesse võetud ka need 7 ettevõtet, mis olid ainult Saue valla ettevõtlust käsitlevates peatükkides valimist eemaldatud. Need ettevõtted on loetletud leheküljel 4.

Käesolevas peatükis illustreerime läbi erinevate vaadete kus paikneb Saue vald konkreetses vaates võrrelduna teiste Harjumaa omavalitsustega. Positsiooni järgnevates tabelites ei saa iseenesest hinnata ei heaks ega halvaks tulemuseks. Pannes järgneva informatsiooni püstitatava ülesande konteksti, saab seda kasutada ülesande eesmärkide seadmiseks ja ülesande lahendamisel mõõdikuna.

Registrisse kantud ettevõtteid tööelise elaniku kohta

Tabel 67 - Registrisse kantud ettevõtteid tööelise elaniku kohta

OMAVALITSUS	RAHVAARV	TÖÖEALISED 19-64	ETTEV 1000 ELANIKU KOHTA	ETTEV 1000 TÖÖEALISE KOHTA
Kuusalu	6 492	3 746	346	600
Tallinn	445 338	277 585	275	441
Viimsi	21 352	12 404	238	409
Harku	15 729	9 319	228	384
Rae	21 237	12 283	220	380
Saku	10 790	6 222	195	338
Kiili	5 936	3 546	192	327
Jõelähtme	6 662	4 047	195	320
Saue	23 902	13 973	173	297
Keila	10 071	5 817	139	241
Raasiku	5 161	2 959	137	239
Kose	7 279	4 240	133	228
Maardu	15 503	9 528	139	227
Lääne-Harju	12 761	7 665	124	207
Anija	6 274	3 683	108	185
Loksa	2 561	1 470	58	101
KOKKU	617 048	378 487		

Eelolvas tabelis on konkreetne anomaalia, mis mõjutab tulemust. Nimelt on Kuusalu valla 2 284-st ettevõttest 1 291 ehk 56,5% registreeritud Pudisoo külas. Enamus neist on registreeritud aadressile Harju maakond, Kuusalu vald, Pudisoo küla, Männimäe/1, 74626. Kuusalu valla kodulehel olevate andmete kohaselt on seisuga 3. jaanuar 2021a. Pudisoo elanike arv 42 inimest. Seega on Pudisoo ühe elaniku kohta registreeritud 30,7 ettevõtet. Tegemist on ühe äriteenuseid pakkuva ettevõtte omaniku aadressiga, kuhu on registreeritud sama ettevõtte poolt müügiks asutatud ettevõtted, mis peale omaniku vahetust on jätnud registreerimisaadressi muutmata. Ilma selle anomaaliata oleks Kuusalu valla 1 000 tööelise elaniku kohta registreeritud ettevõtete arv 265, millega Kuusalu langeks tabelis kohale Saue valla järel.

Lisaks nn. Pudisoo anomaaliale on tuvastatud ka paar konkreetset aadressi Tallinnas, Ülemiste City territooriumil, kuhu on registreeritud paarsada ettevõtet. Arvestades Tallinna elanike ja seal registreeritud ettevõtete arvu, on nende mõju keskmisele märgatavalt väiksem.

Jättes kõrvale Kuusalu valla anomaalia, on kõige suurem loodud ettevõtete arv 1 000 elaniku kohta Tallinnas. Sellele järgnevad nn. kuldse ringi vallad, ehk vallad mis omavad ühist piiri Tallinna linnaga. Sellele järgnevad ülejäänud Harjumaa vallad. Saue vald on kuldse ringi valdadest selles loetelus viimane. Kui aga võtta arvesse Saue valla geograafilist paiknemist, kus suur osa valla territooriumist on pealinnast kaugemal kui nii mõne mitte kuldse ringi valla kaugus pealinnast, siis on Saue valla paiknemine selles pingereas igati loogiline.

Kohalikus omavalitsuses registreeritud ettevõtete arv tegevusalade lõikes

Reastades Harjumaa kohalikud omavalitsused selle territooriumil registreeritud kõikide ettevõtete alusel selgub, et Saue asub Tallinna linna, Viimsi- ja Rea valla järel neljandal kohal.

Tabel 68 - Ettevõtete jaotus Harjumaa KOV-ides. Kõik ettevõtted.

ETTEVÕTETE ARV OMAVALITSUSE JA TEGEVUSALA LÕIKES	Loksa	Anija	Raasiku	Kose	Kiili	Joelähtme	Keila	Lääne-Harju	Saku	Kuusalu	Maardu	Harku	Saue	Rea	Viimsi	Tallinn	KOKKU
ETTEVÕTTE TEGEVUSALA																	
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	13	57	89	115	164	172	212	202	337	420	160	588	609	715	943	19 890	24 686
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	19	84	73	114	159	194	211	217	295	384	424	511	632	821	780	19 366	24 284
Info ja side	8	26	27	35	79	99	87	66	127	399	66	232	235	233	285	13 168	15 112
Kinnisvaraalaane tegevus	5	23	31	54	93	102	105	75	119	66	134	257	305	346	464	9 717	11 896
Ehitus	17	84	97	133	120	127	156	175	266	116	253	378	431	481	359	8 160	11 353
Haldus- ja abitegevused	7	39	48	56	62	85	94	103	137	91	116	216	230	263	329	7 922	9 798
Töötlev tööstus	29	54	62	96	94	113	117	116	148	103	145	168	292	316	248	4 710	6 811
Finants- ja kindlustustegevus	1	5	9	11	20	30	20	23	37	85	31	179	101	122	151	5 855	6 680
Muud teenindavad tegevused	12	29	45	48	53	63	72	91	97	49	152	168	184	189	235	5 036	6 523
Veondus ja laondus	6	25	46	41	52	78	60	100	95	52	203	138	169	219	193	4 220	5 697
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	3	32	27	30	43	49	43	65	74	54	36	145	158	158	201	3 803	4 921
Majutus ja toitlustus	5	23	11	28	16	42	22	50	36	40	47	63	103	83	111	2 701	3 381
Haridus	1	9	18	14	28	23	27	24	39	41	24	104	83	91	133	2 057	2 716
PUUDUB	2	15	16	23	20	25	17	37	34	22	21	42	59	76	81	1 589	2 079
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	4	3	16	9	13	12	28	16	23	19	21	44	46	40	80	1 252	1 626
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1	54	38	71	29	28	18	71	48	85	10	43	118	60	40	854	1 568
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine		69	4	3	1	6	4	2	8	3	191	10	18	34	72	1 119	1 544
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	1	2	2	1	3	6	1	11	3	6	10	6	7	10	10	153	232
Mäetööstus		1		1	1	2		3	1	3	1	7	2	5	4	67	98
KOKKU	134	634	659	883	1 050	1 196	1 294	1 447	1 924	2 038	2 045	3 299	3 782	4 262	4 719	111 639	141 005

Tehes läbilõike ainult realselt tegutsevatest ettevõtetest, ehk jättes välja passiivsed ettevõtted on pilt järgmine.

Tabel 69 - Ettevõtete jaotus Harjumaa KOV-ides. Ainult Suured, Keskmised, Väikesed ja Mikro ettevõtted.

ETTEVÕTETE ARV OMAVALITSUSE JA TEGEVUSALA LÕIKES	Loksa	Anija	Raasiku	Kose	Kiili	Lääne-Harju	Joelähtme	Kuusalu	Keila	Saku	Maardu	Harku	Saue	Viimsi	Rea	Tallinn	KOKKU
ETTEVÕTTE TEGEVUSALA																	
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	6	38	26	37	53	75	71	60	81	122	201	164	227	290	379	6 719	8 549
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	3	6	12	20	34	37	32	48	38	67	35	111	138	222	177	4 587	5 567
Ehitus	5	36	45	54	49	65	63	52	70	126	97	167	200	157	245	3 075	4 506
Info ja side	3	3	3	6	14	8	9	54	11	24	11	54	39	62	56	3 202	3 559
Kinnisvaraalaane tegevus	1	3	9	11	23	14	25	7	20	30	44	59	59	108	88	2 699	3 200
Töötlev tööstus	13	24	33	49	35	33	50	36	48	67	59	80	142	105	163	1 840	2 777
Veondus ja laondus	3	12	27	23	23	41	35	29	32	48	101	58	88	80	123	1 707	2 430
Haldus- ja abitegevused	2	9	11	16	12	13	17	14	25	30	35	52	59	73	84	1 749	2 201
Majutus ja toitlustus		5	4	12	5	18	12	11	12	17	13	22	54	47	26	1 075	1 333
Muud teenindavad tegevused	1	1	4	5	5	10	8	5	7	17	22	22	19	26	28	684	864
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg		2	2	2	4	10	4	8	1	12	4	20	18	37	20	634	778
Finants- ja kindlustustegevus		2	1	1	1	1	4	4	1	1		7	6	8	11	629	677
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	3	1	4	8	5	6	5	4	9	6	11	12	15	30	13	521	653
PUUDUB	2	2	5	6	3	6	5	4	4	6	7	9		15	27	359	460
Haridus			3	1	2	1	6	3	6	5	4	14	20	24	14	329	432
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük		22	12	26	10	11	13	20	2	14	1	12	39	5	14	146	347
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	1	1	2		3	6	3	2			9	2	5	6	4	63	107
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine		1		1			2		2	1	1	3	2	4	1	85	103
Mäetööstus				1	1	1		3		1	1	4	1	3	4	19	39
KOKKU	43	168	203	279	282	356	364	364	369	594	656	872	1 131	1 302	1 477	30 122	38 582

Selles valimis paistab silma, et 4 tegevusvaldkonnas, mis avaldavad kõiges suuremat mõju, on Saue valla ettevõtete arv suurem, kui ettevõtete üldarvult eespool olevas Viimsi vallas. Töötleva tööstuse, Veondus ja Laondus ning Ehitusettevõtete arvult on Saue vald Tallinna linna ja Rea vall järel kolmandal kohal.

Tabel 70 - Suurettevõtete jaotus Harjumaa KOV-ides.

ETTEVÖTETE ARV OMAVALITSUSE JA TEGEVUSALA LÖIKES	Jõelähtme	Raasiku	Kuusalu	Harku	Anija	Maardu	Viimsi	Keila	Saku	Saue	Rae	Tallinn	KOKKU
ETTEVÖTTE TEGEVUSALA													
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont						1	2	1	2	4	8	70	88
Töötlev tööstus	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	5	20	38
Veondus ja laondus						1	1		1		2	14	19
Haldus- ja abitegevused										1		16	17
Info ja side												14	14
Ehitus												9	9
Finants- ja kindlustustegevus												8	8
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine												6	6
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne												4	4
Majutus ja toitlustus												4	4
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus												3	3
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg												2	2
Kinnisvaraala tegevus												1	1
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus												1	1
Muud teenindavad tegevused												1	1
KOKKU	1	1	1	1	1	3	4	4	5	6	15	173	215

Kohalikus omavalitsuses registreeritud ettevõtete loodud töökohtade arv

Järgnevas tabelis on toodud Harjumaal registreeritud ettevõtete töötajate arv 2020a. taandatuna täiskohaga töötajale. NB! Tabelis on ainult erasektori ettevõtete statistika. Samas peab silmas pidama, et osad töökohad on osalise koormusega töökohad, mis tähendab hõivatute arv on tegelikult suurem.

Tabel 71 - Harjumaal registreeritud ettevõtete töötajate arv 2020a. taandatuna täiskohaga töötajale KOV lõikes.

Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	Suure	Keskmine	Väike	Mikro	Passiivne	KOKKU
KOHALIK OMAVALITSUS						
Tallinn	61 345	41 909	43 998	38 015	7 320	192 587
Rae	5 711	4 995	3 424	2 057	321	16 508
Saue	883	2 574	1 515	1 499	331	6 802
Maardu	966	1 362	1 573	1 032	143	5 076
Viimsi	628	856	1 431	1 724	382	5 021
Saku	1 136	978	1 034	862	150	4 160
Harku	517	747	1 030	1 216	275	3 785
Jõelähtme	318	1 438	596	527	106	2 985
Keila	957	490	627	575	120	2 769
Lääne-Harju		992	249	517	148	1 906
Kose		206	492	495	83	1 276
Raasiku	255	340	206	347	78	1 226
Kiili			520	447	111	1 078
Kuusalu	256	60	210	409	114	1 049
Anija	344	120	136	261	52	913
Loksa			107	91	18	216
KOKKU	73 316	57 067	57 148	50 074	9 752	247 357

Passivsete ettevõtete puhul saab teha oletuse, et vähemalt pooltele neis ettevõtetes töötavatele töötajatele on see põhitöökohta kõrvel osalise koormusega lisatöö. Paneme need numbrid konteksti. Eesti tööealiste elanike arv IV kvartl 2020a. seisuga oli Statistikaameti andmetele 712,5 tuhat ja tööga hõivatute arv 659,5 tuhat inimest. Harjumaal oli tööga hõivatuid 332,4¹² tuhat inimest.

¹² Statistikaamet, TT4661: Tööjõud, hõivatud, tööjõus osalemise määr ja tööhõive määr, seisuga 2019a.

Peaaegu 30% ettevõtetest on viimase, ehk 2020a. majandusaasta aruanne 30. oktoobriks esitamata. See on kuupäev millal oli väljastatud registri andmed, mida kasutati analüüsi tegemiseks. Selle pärast toome võrdlusena ka täistöökohaga töötajate arvu seisuga 31. detsember 2019a.

Tabel 72 - Harjumaal registreeritud ettevõtete töötajate arv 2019a. taandatud täiskohaga töötajale KOV lõikes.

2019 Töötajate keskmine arv taandatud täistööajale	Suure	Keskmine	Väike	Mikro	Passiivne	KOKKU
KOHALIK OMAVALITSUS						
Tallinn	65 817	46 581	50 163	43 240	8 074	213 875
Rae	5 741	5 075	3 614	2 190	325	16 945
Saue	1 354	2 588	1 672	1 689	384	7 687
Viimsi	653	883	1 708	1 916	453	5 613
Maardu	323	1 495	1 634	1 167	156	4 775
Saku	1 166	977	1 161	952	162	4 418
Harku	558	685	990	1 343	327	3 903
Jõelähtme	318	1 497	591	581	108	3 095
Keila	984	600	663	640	131	3 018
Lääne-Harju		1 104	296	566	161	2 127
Kose		279	478	549	83	1 389
Raasiku	275	305	197	376	77	1 230
Kuusalu	277	61	260	437	117	1 152
Kiili			558	480	109	1 147
Anija	349	125	165	315	61	1 015
Loksa			124	81	21	226
KOKKU	77 815	62 255	64 274	56 522	10 749	271 615

2019a. seisuga oli Harju maakonnas kokku 386,6¹³ tuhat tööealist elanikku ning tööga hõivatuid oli 332,4¹⁴ tuhat. Eeltoodud kahes tabelis olev keskmine töötajate arv taandatud keskmise täis tööajaga töötaja kohta sisaldab ainult eraettevõtteid ja ei sisalda valiku sektori töötajaid. Avaliku teenistuse 2019. aasta aruande kohaselt oli nimetatud aastal Eestis kokku 132 333¹⁵ töötajat, nendest Harjumaal – 44,0%¹⁶ ehk 58 226 töötajat. Seega erasektori ja avaliku sektori töötajate arv 2019a. Harjumaal kokku oli 329 841. Võttes arvesse äriregistri töötajate andmete ebatäpsust ja fakti et 8,3% ettevõtetest olid analüüsi andmete kogumise hetkeks ka 2019a. majandusaasta aruanded esitamata, saame öelda, et Harjumaal on avaliku sektori ja erasektori poolt loodud vähemalt samapalju töökohti kui on tööga hõivatuid.

Saue valla elanike arv 2019a. aastal oli 22 304¹⁷ elanikku, nendest tööealiste elanike arv oli 13 129. Kahjuks ei olnud avalikest allikatest võimalik leida Saue vallas töötavate avaliku sektori töötajate koondarvu. Võrreldes Saue valla tööealiste elanike arvu 2019a. mis oli 13 129 ja eelolevas tabelis oleva Saue vallas loodud töökohtade arvu 2019a., mis oli 7 687¹⁸ on nende vahe suurusjärgus 5,5 tuhat. See annab alus hinnata, et rohkem Saue valla elanik leiab tööd väljaspool valda kui väljastpoolt valda siia igapäevaselt tööle tuleb.

Eelneva arvutuse juures peab silmas pidama kahte asjaolu:

- (i) Ettevõtete poolt esitatud täiskohaga teatajate andmets esineb vigu; ja
- (ii) Tööealiste arv ei võrdu töövõimeliste elanike ega ka tööturul aktiivsete elanike arvuga.

Järgnevas tabelis on toodud Harjumaal kohalike omavalitsuste lõikes suhtarvud ettevõtete poolt loodud töökohtade elaniku kohta ja ettevõtete poolt loodud töökohtade tööealise elaniku kohta.

¹³ Eesti Linnade ja Valdade Liit, Elanike demograafiline jaotus KOV-de kaupa 2019. www.elvl.ee/elanike-arv_2019

¹⁴ Statistikaamet, TT4661: Tööjõud, hõivatud, tööjõus osalemise määr ja tööhõive määr

¹⁵ RAHANDUSMINISTEERIUM, AVALIKU TEENISTUSE 2019. AASTA ARUANNE, lk. 48

¹⁶ RAHANDUSMINISTEERIUM, AVALIKU TEENISTUSE 2019. AASTA ARUANNE, lk. 51

¹⁷ Eesti Linnade ja Valdade Liit, Elanike demograafiline jaotus KOV-de kaupa 2019. www.elvl.ee/elanike-arv_2019

¹⁸ Andmed ettevõtete 2019a, majandusaasta aruannetest.

Tabel 73 - Ettevõtete poolt loodud töökohad elaniku kohta ja ettevõtete poolt loodud töökohad tööealise elaniku kohta.

2019 Töötajate keskmine arv taandatud täistööajale KOHALIK OMAVALITSUS	KOKKU	Elanike arv (01.01.2019)	Töökohti elaniku kohta	Tööealiste elanike arv	Töökohti tööealise kohta
Tallinn	213 875	453 033	0,47	287 524	0,74
Rae	16 945	19 053	0,89	11 201	1,51
Saue	7 687	22 304	0,34	13 129	0,59
Viimsi	5 613	20 360	0,28	12 014	0,47
Maardu	4 775	15 981	0,30	10 231	0,47
Saku	4 418	10 206	0,43	5 899	0,75
Harku	3 903	14 932	0,26	8 945	0,44
Jõelähtme	3 095	6 612	0,47	4 122	0,75
Keila	3 018	10 087	0,30	5 961	0,51
Lääne-Harju	2 127	12 865	0,17	7 806	0,27
Kose	1 389	7 223	0,19	4 297	0,32
Raasiku	1 230	5 065	0,24	2 982	0,41
Kuusalu	1 152	6 521	0,18	3 853	0,30
Kiili	1 147	5 461	0,21	3 285	0,35
Anija	1 015	6 291	0,16	3 751	0,27
Loksa	226	2 681	0,08	1 602	0,14
KOKKU	271 615	618 675	0,44	386 602	0,70

NB! Eeltoodud tabelis on ainult erasektori poolt loodud töökohad. Andmed ei sisalda avaliku sektori poolt loodud töökohtade arvu.

KOV elaniku kohta loodud töökohtade suhtarvu poolest Harjumaa omavalitsuste seas on Saue vald 5 kohal. Esikohal on Rea vald, kus valla elaniku kohta on kohalike ettevõtte poolt loodud 0,89 töökohta.

KOV tööealise elaniku kohta loodud töökohtade suhtarvu poolest Harjumaa omavalitsuste seas on Saue vald samuti 5 kohal. Esikohal on Rea vald, kus valla elaniku kohta on kohalike ettevõtte poolt loodud 1,51 töökohta, ehk rohkem erasektori töökohti kui on vallas tööealisi elanikke. Rae vald on ühtlasi ka ainuke vald, kus vallas loodud erasektori töökohtade arv ületab omavalitsuse tööealiste elanike arvu. Rae vallale järgnevad praktiliselt võrdse tulemusega Saku vald, Jõelähtme vald ja Tallinna linn.

Saue valla ettevõtte summaarne müügitulu võrrelduna Harjuma teiste kohalike omavalitsuste ettevõtte müügituluga¹⁹.

Ettevõtete summaarse müügitulu edetabelis asub Saue vald Harjumaal 3 kohal Tallinna ja Rae valla järel. Vaata *Tabel 74 - Saue valla ettevõtte summaarne müügitulu võrrelduna Harjuma teiste kohalike omavalitsuste ettevõtte müügituluga. leheküljel 48*. Pannes müügitulu numbrid õigesse konteksti ja võrreldes neid numbreid esiteks elanike arvuga kohalikus omavalitsuses ja seejärel keskmisele täis tööjala taandatud töötajatega, saame järgmise tulemuse.

Arvestades kohaliku omavalitsuse territooriumil registreeritud ettevõtete müügitulu sama omavalitsuse ühe elaniku kohta on esiviisk järgmine:

1. Rae vald,	181 716 € ühe elaniku kohta
2. Tallinna linn,	78 646 € ühe elaniku kohta
3. Saku vald,	74 346 € ühe elaniku kohta
4. Jõelähtme vald,	72 828 € ühe elaniku kohta
5. Saue vald,	55 573 € ühe elaniku kohta

Teine võimalus on vaadata kohaliku omavalitsuse ettevõtete müügitulu täistööajale taandatud töötaja kohta. Selle edetabelis on Saue valla ettevõtted teisel kohal. Esikolmik on järgmine:

1. Rae vald,	221 641 € töötaja kohta
2. Saue vald,	187 887 € töötaja kohta
3. Saku vald,	187 632 € töötaja kohta

¹⁹ Aluseks on nende ettevõtete andmed, kes on 30. Oktoobriks 2021a. esitanud 2020a. majandusaasta aruande.

Tabel 74 - Saue valla ettevõtete summaarne müügitulu võrrelduna Harjuma teiste kohalike omavalitsuste ettevõtete müügituluga.

TEGEVUSALA	Loksa	Raasiku	Anija	Kuusalu	Kifli	Kose	Lääne-Harju	Keila	Jõealtneme	Harku	Vimsi	Maardu	Saku	Saue	Rae	Tallinn	KOKKU
Huigr- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	822 283	8 584 420	8 513 938	12 370 450	31 511 217	17 887 807	64 498 941	70 290 537	157 784 192	132 788 272	136 110 188	381 499 685	311 346 074	667 087 785	2 272 483 933	14 907 279 250	19 180 858 972
Töötlev tööstus	2 426 994	49 122 133	69 520 110	52 482 099	29 854 899	46 513 958	56 720 219	313 715 954	193 680 993	186 714 765	193 890 064	154 199 305	241 073 642	365 494 957	703 041 532	3 782 609 127	6 441 064 751
Veondus ja laendus	1 729 341	9 120 582	1 814 760	3 387 853	22 039 205	5 487 053	59 314 883	10 837 722	26 433 034	34 321 140	101 418 361	103 187 299	130 899 948	77 894 987	303 212 981	2 356 424 466	3 247 533 615
Ehitus	1 472 198	12 582 610	5 979 069	6 779 501	12 154 254	21 233 251	10 019 678	21 832 261	18 524 345	69 299 778	68 258 883	28 108 832	44 182 675	62 054 546	180 935 276	2 655 749 571	3 219 166 728
Info ja side	220 825	349 736	293 133	7 285 921	2 870 370	4 193 427	873 689	1 183 425	1 510 002	5 004 370	10 460 920	1 832 386	1 918 156	4 220 309	8 618 445	2 839 978 461	2 890 813 575
Finants- ja kindlustustegevus	0	61 082	10 389	277 024	68 021	40 105	92 664	72 638	498 572	854 118	734 279	137 644	69 238	525 024	1 204 571	1 785 908 971	1 790 554 340
Kutse-, teadus- ja tehnikalaadne tegevus	188 085	1 215 699	731 820	7 228 313	5 876 885	2 866 253	4 540 746	3 960 767	3 168 510	15 065 598	30 834 839	14 204 558	10 508 231	23 326 691	69 745 164	1 349 548 904	1 543 011 063
Kinnisvaraalaane tegevus	1 210 361	2 162 243	1 034 219	1 454 875	2 659 125	1 717 528	2 001 368	13 401 567	5 333 676	9 884 203	21 289 191	13 418 165	6 118 234	10 284 022	37 785 712	1 314 961 541	1 444 696 030
Haldus- ja abitegevused	197 935	1 685 436	561 953	1 321 395	1 881 553	2 428 964	1 039 697	5 715 478	29 662 921	13 856 846	12 148 949	8 288 152	15 407 063	16 381 349	35 539 803	1 021 599 926	1 167 717 420
Elektrenergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	349 858	563 804	822 326	676 324	1 563 418	3 082 356	1 018 747	1 586 181	775 449	4 510 436	13 635 537	5 206 315	2 289 820	3 715 683	3 210 555	474 836 488	517 843 297
Tervishoid ja sotsiaalhooldekamne	3 054	534 050	717 324	882 143	637 364	2 921 515	1 875 572	2 320 677	1 352 382	2 704 498	7 041 091	1 955 548	3 110 275	16 474 751	4 951 789	325 101 604	372 583 637
Majutus ja toitlustus	308 292	455 423	58 427	3 466 875	817 293	7 424	1 703 809	2 74 949	853 955	1 331 692	2 699 619	1 010 444	2 571 410	3 449 796	6 879 584	277 346 831	333 100 501
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	1 934	126 807	141 221	533 216	546 009	593 595	2 169 617	274 949	1 157 420	213 834	14 298 795	2 269 316	4 018 624	1 960 270	6 266 737	295 497 351	316 578 826
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	3 461	3 415 325	7 715 587	9 521 095	3 403 429	9 244 186	1 157 420	213 834	14 298 795	4 919 115	625 098	2 269 316	4 018 624	14 609 003	3 275 177	75 032 400	153 721 865
Muud teeinindavad tegevused	107 697	431 020	264 741	1 360 959	728 344	811 928	1 037 477	1 002 304	467 217	3 404 137	4 390 584	3 534 080	2 054 512	1 987 947	4 135 547	105 560 111	131 278 605
PUUDUB	177 624	3 270 759	196 077	394 231	772 216	1 882 259	1 336 850	931 363	716 606	2 359 113	1 486 557	1 789 014	836 847	335 287	5 453 573	105 448 213	127 386 589
Mäetööstus				3 191 798	4 714 326	509 047	290 338	14 581	6 347 247	5 843 910	1 649 712	116 468	4 795 268	10 012 054	33 120 921	70 605 670	
Harridus				218 253	194 218	193 565	19 597	298 068	1 745 980	410 704	1 832 118	1 986 496	458 912	2 503 972	1 865 395	58 138 246	70 322 195
KOKKU	9 219 942	93 910 070	99 914 368	112 829 734	122 291 602	122 638 425	209 989 783	451 352 445	476 800 670	495 555 598	619 669 699	741 853 774	780 548 304	1 278 003 879	3 658 841 668	34 912 313 699	44 185 733 660
Rahvaaru vallas 2021a. Selsuga	2 467	5 138	6 253	6 421	5 891	7 211	12 661	10 078	6 692	15 650	21 151	15 284	10 700	23 790	21 765	438 341	
Ettevõtete summaarmüügitulu eianiku kohta	3 738	18 278	15 979	17 572	20 760	17 008	16 586	44 786	71 250	31 665	29 298	48 538	72 949	53 721	168 107	79 647	
Keskmine täiskohale taandatud töötajate arve	216	1 226	913	1 049	1 078	1 276	1 906	2 769	2 985	3 785	5 021	5 076	4 160	6 802	16 508	192 587	
Keskmine müügitulu töötaja kohta	42 685	76 599	109 436	107 560	113 444	96 112	110 174	163 002	159 733	130 927	123 416	146 150	187 632	187 887	221 641	181 281	

Saue valla ettevõtetete summaarne lisandväärtus võrrelduna Harjumaa teiste kohalike omavalitsuste ettevõtetete lisandväärtusega.

Lisandväärtust arvutatakse valemi järgi $LV = MT - KK + TK + PVK$, kus LV – lisandväärtus, MT – müügitulu (ka realiseerimise netokäive), KK – kulud kokku, TK – tööjõukulud (palgakulu ja sotsiaalmaksud), PVK – põhivara kulum. Lisandväärtus töötaja kohta on ettevõtte lisaandväärtus jagatud täistöökohale taandatud töötajate arvuga.

Märkus. Kõikide ettevõtetete puhul ei ole aastaaruandes kajastatud kõiki lisandväärtuse arvutamise komponente, konkreetset põhivara kulumit. Mikroettevõtetete puhul ei nõuta selle esitamist aruandes.

Märkus. Nii nagu korduvalt eespool viidatud, oli 30% Saue valla ettevõtetel on viimase, ehk 2020a. majandusaasta aruanne 30. oktoobriks esitamata. Eeldame, et statistiliselt on ka teistes kohalikes omavalitsustes nende ettevõtetete hulk, mis on jätnud aruanded nimetatud kuupäevaks esitamata samas suurusjärgus.

Seega on alljärgnev arvutuskäik indikatiivne ja andmete puudumise tõttu ei saa pretendeerida absoluutselt õigele tulemusele. Küll aga usume, et olemasoleva informatsiooni pealt tehtud arvutused annavad pildi kohalike omavalitsuste territooriumil tegutsevate ettevõtetete poolt loodud lisandväärtuse suurest pildist.

Kohalike omavalitsuste ettevõtetete summaarse loodud lisaväärtuse arvestuses, on Saue valla ettevõtted kolmandal kohal. Suuremat summaarset lisaväärtust loonud ainult Tallinna ja Rae valla ettevõtted.

Summaarne lisandväärtus kokku:

1. Tallinn	8 648,9 miljonit €
2. Rae vald	638,8 miljonit €
3. Saue vald	228,8 miljonit €
4. Viimsi vald	172,4 miljonit €
5. Saku vald	163,4 miljonit €

Järgmisena vaatame ettevõtetete loodud keskmist lisaväärtust täistööajale taandatud töötaja kohta kohalikus omavalitsuses. Vaata [Tabel 75 - Saue valla ettevõtetete summaarne lisandväärtus võrrelduna Harjumaa teiste kohalike omavalitsuste ettevõtetete lisandväärtusega](#). lk 55 .

Kui aga arvutada loodud lisandväärtust täiskohale taandatud töötaja kohta, siis langeb Saue vald 11 kohale. Esiviisik on järgmine:

1. Tallinn	44 910 euro töötaja kohta
2. Saku vald	39 268 euro töötaja kohta
3. Rae vald	38 696 euro töötaja kohta
4. Jõelähtme vald	37 722 euro töötaja kohta
5. Kuusalu vald	37 179 euro töötaja kohta
.....	
11. Saue vald	33 638 euro töötaja kohta

Tabel 75 - Saue valla ettevõtte summaarne lisandväärtus võrrelduna Harjuma teiste kohalike omavalitsuste ettevõtte lisandväärtusega.

2020a. TEGEVUSALA	Loksa	Anija	Kose	Kiili	Kuusalu	Raasiku	Lääne-Harju	Keila	Jõelähtme	Harku	Maardu	Saku	Viimsi	Saue	Rae	Tallinn	KOKKU
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite remont	142 251	1 588 333	4 004 841	5 198 245	2 692 561	1 971 785	5 445 887	14 188 680	29 032 150	15 345 391	42 688 999	39 450 777	3 865 872	49 092 108	206 097 262	1 367 743 826	1 788 548 968
Töötlev tööstus	1 042 706	14 090 863	12 123 731	9 870 911	14 383 683	22 762 376	18 437 252	55 682 947	39 560 776	45 801 109	41 901 706	48 895 718	37 455 493	89 144 153	193 021 596	780 650 479	1 424 825 499
Finants- ja kindlustustegevus	0	7 563	159 056	506 035	579 940	1 933 317	589 459	41 358	142 252	3 812 922	-120 937	137 295	6 268 926	1 510 345	4 740 239	1 261 169 126	1 281 476 896
Info ja side	103 203	144 113	-2 062 049	1 733 039	5 013 673	154 891	387 532	678 264	613 562	2 905 889	594 843	3 252 160	6 984 905	5 959 630	4 924 976	1 119 795 036	1 150 584 667
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	57 738	389 184	1 497 002	2 386 191	3 454 777	683 178	2 942 415	2 777 157	1 724 230	10 065 791	9 362 782	9 221 502	17 942 907	12 743 247	31 486 541	873 225 032	979 959 674
Veondus ja laondus	444 404	355 234	1 131 008	3 976 564	1 150 153	3 202 278	13 710 886	2 400 640	9 842 724	10 467 868	32 665 364	17 814 839	41 493 747	15 053 844	82 489 342	559 935 652	796 134 547
Kinnisvaraalane tegevus	739 483	4 296 243	817 080	1 854 866	927 952	1 656 907	1 216 630	10 488 311	3 812 722	4 684 253	6 040 698	7 204 257	13 731 015	8 671 724	23 669 696	667 770 757	757 582 594
Haldus- ja abitegevused	150 145	-38 933	1 073 774	377 152	749 114	1 080 799	377 939	2 683 896	10 792 416	11 363 688	4 344 170	8 553 503	4 322 339	11 849 776	20 071 165	603 692 406	681 443 349
Ehitus	668 692	1 714 459	5 939 284	4 161 193	2 120 465	4 327 412	3 134 187	5 036 167	3 864 062	19 135 282	5 926 025	13 557 236	14 915 723	13 803 737	50 665 360	512 599 961	661 569 245
Tervishoid ja sotsiaalhooldekanne	251 557	609 979	1 776 991	886 283	499 606	386 735	1 052 963	1 226 674	515 712	3 248 468	3 917 399	1 267 836	8 690 988	2 407 798	1 815 143	288 844 487	317 398 619
Elektrienergia, gaasi, auru ja õhuga varustamine	665 565	1 151 415	-6 524	-15 758	24 567	372 369	1 785 458	56 197	287 899	9 372 042	548 826	1 601 266	106 997 774	2 113 364	3 471 471	283 148 639	301 073 530
Majutus ja toitlustus	2 906	195 940	949 582	260 737	253 198	149 461	-436 425	906 810	475 828	962 095	1 396 726	1 344 223	5 287 251	1 384 368	1 601 266	106 997 774	121 731 740
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	172 008	64 907	-6 986	504 635	2 364 190	241 838	13 299 218	6 405 786	12 660	2 301 054	-6	2 922 311	2 922 311	1 891 819	2 393 260	43 427 554	75 994 248
Põllumajandus; metsamajandus ja kalapüük	1 593	2 910 353	3 675 137	1 696 389	3 005 856	1 339 157	898 243	208 365	3 153 884	1 578 520	862 785	996 763	310 135	7 139 497	1 799 784	43 496 878	75 073 339
Muud teenindavad tegevused	93 410	151 709	271 658	396 459	604 609	170 790	571 675	428 405	307 587	1 285 230	772 514	962 506	2 596 672	1 021 738	1 302 397	41 191 032	52 128 391
Haridus	11 958	6 114	126 216	91 507	32 939	1 109 214	248 241	957 664	243 757	1 267 229	707 416	387 706	700 480	3 772 907	911 126	34 595 944	43 619 261
PUUDUB	87 819	93 446	79 861	351 924	118 856	1 051 729	246 283	453 088	202 803	1 833 336	707 416	387 706	700 480	133 884	1 776 319	30 128 793	38 353 633
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	2 355	90 022	168 862	236 052	49 741	85 774	826 101	101 029	114 652	390 688	590 225	753 658	937 890	902 919	1 867 766	19 667 861	26 785 595
Maetööstus	230 107	1 844 339	956 237	3 319	2 032 285	536 316	-62 910	2 189 738	2 704 821	4 678 392	10 839 938	25 556 952	228 799 679	638 783 101	8 648 921 115	10 597 840 747	
KOKKU	3 960 270	27 340 938	32 986 468	36 360 706	39 000 360	41 255 933	62 428 814	98 784 374	112 598 164	135 939 336	154 896 230	163 352 862	172 432 397	228 799 679	638 783 101	8 648 921 115	10 597 840 747
Keskmine täiskohale taandatud töötajate arv	216	913	1 276	1 078	1 049	1 226	1 906	2 769	2 985	3 785	5 076	4 160	5 021	6 802	16 508	192 587	192 587
Keskmine lisandväärtus töötaja kohta	18 335	29 947	25 852	33 730	37 179	33 651	32 754	35 676	37 722	35 916	30 516	39 268	34 343	33 638	38 696	44 910	44 910

Ettevõtluskeskkonna uuring 2018a. kuni 2020a.

Ettevõtjate vastused kohaliku omavalitsuse ja ettevõtjate koostööd puudutavate küsimuste kohta

Analüüsi käigus intervjueriti ettevõtjaid, et saada vastus neljale küsimusele.

1. Millised on Teie ootused ettevõtjana kohalikule omavalitsusele, ehk Saue Vallavalitsusele, seoses ettevõtluskeskkonna loomise ja arendamisega?
2. Mis on Teie seisukohast täna kitsaskohad, mis pärsivad ettevõtlust Saue vallas?
3. Millised on Teie ettepanekud, kuidas saaks ettevõtluskeskkonda Saue vallas parandada? Milline oleks Teie toodud ettepanekute mõju?
4. Kas Te ootate tihedamat suhtlust ettevõtete ja kohaliku omavalitsuse vahel? Millises vormis selline suhtlus võiks toimuda?

Osaliselt on saadud tagasisidet kasutatud ka peatükis [Analüüs KOVi ja ettevõtjate tegevustest, mis toovad tulevikus kaasa positiivseid muutusi ettevõtluskeskkonna arengus](#).

Vastused esimesele küsimusele: Millised on Teie ootused ettevõtjana kohalikule omavalitsusele, ehk Saue Vallavalitsusele, seoses ettevõtluskeskkonna loomise ja arendamisega?

Üldistatult on kaks kõige sagedasemini antud vastust järgmised.

- Ettevõtjate ülesanne on tegeleda ettevõtlusega ja kohaliku omavalitsuse ülesanne tegeleda talle antud sotsiaalsete ja elukondlike ülesannete täitmisega.
- Kohalik omavalitsus ei peaks sekkuma ettevõtluse tegemistesse.

Kommentaariid.

Esimese vastuse andnute puhul oli sentiment, et ettevõtjad ei osanud konkreetseid ootusi nimetada ning samuti ei olnud ettevõtjatel ka pretensioone Saue vallavalitsuse tööle. Samad ettevõtjad kiitsid vallas toimunud ja hetkel käimasolevaid infrastruktuuri ehitusi. Sealhulgas kergliiklusteede ehitust, Tallinna ringtee Kanama–Keila 2+2 teelõigu ehitust ja Gate Tallinn arendust.

Teise vastuse andnute puhul sai lisatud kommentaaridest pigem välja lugeda, et rahulolematust oli Eesti Vabariigi valitsuse tegevusega. Konkreetselt viidati seaduste sagedasele muutmisele, maksude muutmisele, stabiilsuse puudumisele, jms.

Lisaks kahele enim antud vastusele nimetati ootustena:

- Ühistranspordi, konkreetsemalt ühistranspordi loomist suundadel kust saabuvad töötajad Saue tööstuslike ettevõtetele. Nimetati kahte suunda Tallinn ja Keila suund. Konkreetne ettevõtte, kelle tegevuskohta on Ääsmäel, nimetas transpordi probleemi kõige uuremaks murekohaks. Ajal kui ettevõtte kavandas uue tootmishoone ehitust, oli Ääsmäe kant suure potentsiaaliga nii logistiliselt kui töötajate saadavuse vaates. Viimaste aastate demograafilised muutused on tekitanud olukorra, kus kohapeal tööjõudu napib ja on vajadus transpordita töötajaid väga kaugelt.
- Ehituslubade menetlemine. Seda küsimust puudutanud ettevõtjate vaated jagunesid võrdselt pooleks. Need kes olid sellega rahul ja need kes kurtsid lubade taotlemise protsessi keerukust ning pikka aega. Üks ettevõtja oskas probleemi täpsustada. Nimelt on lubada taotlemine viidud täielikelt

elektroonseks ning ettevõtja väitel puudub võimalus küsida nõu kuidas esitatavat taotlust vormistada.

Vastused teisele küsimusele: Mis on Teie seisukohast täna kitsaskohad, mis pärsivad ettevõtlust Saue vallas?

Kordusid samad vastused, mis ka esimese küsimuse puhul: oskustöölise nappus ning sellega kaasnev vajadus organiseerida töötajate transporti. Ehituslubade taotlemisega seoses nii protsessi keerukus kui pikk aeg.

Vastused kolmandale küsimusele: Millised on Teie ettepanekud, kuidas saaks ettevõtluskeskkonda Saue vallas parandada?

Kordusid samad ideed mida ka eelnevalt lauale tõsteti. Infrastruktuuri arenduste jätkamine nii valla poolt kui koostöös ettevõtetega. Elukondliku kinnisvara arenduseks vajalike planeeringute tegemine. Kergliiklusteede võrgu laiendamine. Ühistranspordi võrgu laiendamine ja muutmine viisil, et see aitaks vallas puuduvate oskustöölise mugavat tööle tulekut.

Üks ettevõtja pakkus välja idee rakendada ka Saue vallas nn. kaasava eelarve, kus kogukond ja ettevõtjad saaksid osaleda ideede valikul, nende realiseerimisel ja kaasrahastamises.

Vaata ka peatükki [Analüüs KOVi ja ettevõtjate tegevustest, mis toovad tulevikus kaasa positiivseid muutusi ettevõtluskeskkonna arengus.](#) kus on kokkuvõtte meetmetest mis saavad pakkuda positiivset mõju ettevõtluskeskkonna parendamisesse.

Vastused kolmandale küsimusele: Kas Te ootate tihedamat suhtlust ettevõtete ja kohaliku omavalitsuse vahel? Millises vormis selline suhtlus võiks toimuda?

Selles küsimuses oli ettevõtjate vahel suur polariseerumine. Suur hulk intervjuueeritust ütles kas otse või vihjasid kaudselt, et nad ei soovi üleliigset suhtlust kohaliku omavalitsusega. Väiksem hulk ettevõtjaid, avaldas küll soovi, et neid kaastaks suuremate arengukavade arutellu, aga ei osanud täpsustada millises vormis need arutelud võiksid toimuda. Samuti ei kinnitanud keegi neis, et on valmis aktiivselt nendes aruteludes osalema.

Olles Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskuses teinud koostööd mitmete ettevõtete ja ettevõtjaid koondavate piirkondlike organisatsioonidega, saame oma kogemuse põhjal teha järgmised tähelepanekud. Suhtlus ettevõtjate ja kohaliku omavalitsuse tasandil on aktiivsem pigem tõmbekeskustest kaugemates omavalitsustes. Samuti omavalitsustes, kus ettevõtjad löövad aktiivselt kaasa kogukonna tegevustes. Siia hulka kuuluvad näiteks Harju maakonna äärealade vallad ja ülejäänud Eesti. Katsed kohaliku omavalitsuse poolt organiseerida ettevõtjaid ühendavaid perioodilisi tegevusi, ei ole andnud soovitud tulemusi.

Vaatamata väidetele, et ettevõtjad ei ole huvitatud kohaliku omavalitsuse poolt edastatavast informatsiooni tuvast, loeb enamus neist kas kohaliku omavalitsuse või kohaliku kogukonna sotsiaalmeedia postitusi. Eraldi suhtluskeskkonna või platvormi loomine ei ole selles kontekstis mõistlik. Küll aga on tungivalt soovitatav pöörata tähelepanu elektroonsete iseteeninduse keskkondade ergonoomilisusele ja kasutajasõbralikkusele. Samuti pakkuda tuge keerulisemate taotluste esitamisel. Vaata eeltoodud ettevõtja ettepanekut pakkuda nõustamist ehituslubade taotluste esitamisel ettevõtjatele, kes teevad seda esimest korda.